

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра журналістики**

Ганна Гецько

ПРАВОПИСНИЙ ПРАКТИКУМ

**Навчально-методичний посібник до вивчення курсу
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 Журналістика
ОП «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки
з громадськістю»)**

Ужгород 2024

УДК 811.161.2'35(076)

Г 45

Укладач – *ГЕЦКО Ганна Іванівна*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рецензенти:

ШАПОВАЛОВА Галина Валентинівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

ШЕБЕШТЯН ЯРОСЛАВА МИХАЙЛІВНА – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Відповідальний за випуск – *СОЛОМІН Євген Олександрович*, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рекомендовано до друку

Науково-методичною комісією філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Протокол № 9 від 28 червня 2024 р.);

Вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Протокол № 11 від 28 червня 2024 р.).

Правописний практикум: навчально-методичний посібник до вивчення курсу (для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 Журналістика ОП «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки з громадськістю») / Укл. Г.І. Гецко. Ужгород, 2024. 71 с.

Навчально-методичний посібник призначений для проведення лабораторних занять із правописного практикуму для здобувачів вищої освіти філологічного факультету, що навчаються за спеціальністю 061 «Журналістика» ОП «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки з громадськістю» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

ЗМІСТ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ «ПРАВОПИСНИЙ ПРАКТИКУМ».....	4
ТЕМИ І ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ.....	8
Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу.....	8
Тема 2. Історія українського правопису ХІХ століття.....	10
Тема 3. Розвиток української орфографії в ХХ столітті.....	12
Тема 4. Основні новації українського правопису 2019 року.....	14
Тема 5. Правила вживання апострофа та знака м'якшення в українських словах та словах іншомовного походження.....	15
Тема 6. Чергування звуків в українській літературній мові. Зміни приголосних у потоці мовлення.	17
Тема 7. Орфограми, пов'язані із правописом префіксів та суфіксів.....	19
Тема 8. Правопис складних слів.....	20
Тема 9. Уживання великої букви.....	22
Тема 10. Правопис власних назв	25
Тема 11. Особливості відмінювання та правопису іменників.....	27
Тема 12. Особливості відмінювання й правопису прикметників та займенників.....	29
Тема 13. Особливості відмінювання й правопису числівників.....	31
Тема 14. Особливості відмінювання й правопису дієслівних форм.....	33
Тема 15. Правопис прислівників.....	35
Тема 16. Правопис службових частин мови та вигуків.....	37
Тема 17. Розділові знаки в простому реченні.....	40
Тема 18. Розділові знаки в складносурядному та складнопідрядному реченнях.....	42
Тема 19. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.....	44
Тема 20. Розділові знаки при оформленні діалогу, цитат і прямої мови.....	46
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	49
ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ.....	60
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ.....	63

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ «ПРАВОПИСНИЙ ПРАКТИКУМ»

Мета вивчення навчальної дисципліни «**Правописний практикум**» – системне комплексне засвоєння норм української орфографії, складних випадків сучасного правопису та основних правил з української пунктуації; ознайомлення з ключовими питаннями мовознавчих дискусій, зокрема в медіа, що точаться навколо чинного українського правопису.

Основні завдання:

- ✓ ознайомити здобувачів вищої освіти з ключовими поняттями й категоріями української орфографії та пунктуації;
- ✓ поглибити знання про правописну систему української мови;
- ✓ ознайомити з теоретичними відомостями з історії українського правопису, основними проблемами його становлення і функціонування;
- ✓ з'ясувати сучасні тенденції розвитку орфографії і пунктуації;
- ✓ виробити потребу формування стійких практичних навичок використання основних орфографічних та пунктуаційних норм;
- ✓ формувати уміння і навички аналізу власного медійного продукту з огляду на орфографічні та пунктуаційні норми сучасної української мови;
- ✓ домогтися того, щоб здобувачі вищої освіти були обізнані з найважливішою і найнеобхіднішою довідково-кодифікаційною літературою з орфографії та пунктуації (нормативними словниками, довідниками, інтернет-ресурсами, аудіо- та відеоматеріалами), які сприятимуть удосконаленню мовної культури майбутнього фахівця.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу.

Поняття «літературна мова», «державна мова», «національна мова». Мовна норма. Українська орфографія. Принципи української орфографії. Орфограма, типи орфограм; орфографічне правило. Пунктуація, принципи української пунктуації. Українська графіка та алфавіт.

Тема 2. Історія українського правопису ХІХ століття.

«Грамматика малоросійського нарiччя» О. Павловського – батька нового українського правопису. Історико-етимологічний правопис М. Максимовича

(«максимовичівка»), І. Котляревського. «Слобожанський правопис» першої половини ХІХ століття. Правопис збірника «Русалка Дністровая». Фонетичний правопис П. Куліша («кулішівка») та орфографічна система М. Драгоманова («драгоманівка»). Фонетичний правопис Є. Желехівського і С. Недільського («желехівка»).

Тема 3. Розвиток української орфографії в ХХ столітті.

«Найголовніші правила українського правопису, ухвалені Правописною комісією при Міністерстві освіти 24 травня 1918 р. в Києві». «Український правопис» 1928 р. (харківський правопис, правопис Голоскевича, «скрипниківка»). «Український правопис» (1933, 1946). Нова редакція «Українського правопису» (1990, 1993) та її вплив на мовно-правописні дискусії. Правописні суперечки в незалежній Україні. Спроби правописної реформи на межі ХХ – ХХІ ст. (1999, 2003).

Тема 4. Основні новації українського правопису 2019 року.

Мотивація змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). Довідка щодо створення і затвердження Правопису 2019 року. Огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019), пов'язаних із написання слів (без варіантів). Основні зміни у новій редакції «Українського правопису», пов'язані з написання слів (варіантні доповнення).

Тема 5. Правила вживання апострофа та м'якого знака в українських словах та словах іншомовного походження.

Правила вживання апострофа в українських словах та словах іншомовного походження. Правила вживання м'якого знака в українських словах та словах іншомовного походження. Буквосполучення йо,ьо.

Тема 6. Чергування звуків в українській літературній мові. Зміни приголосних у потоці мовлення.

Чергування голосних. Чергування приголосних під час словозміни. Зміни приголосних перед наступним приголосним під час словотворення.

Тема 7. Орфограми, пов'язані із правописом префіксів та суфіксів.

Правопис іменникових суфіксів. Правопис прикметникових та дієприкметникових суфіксів. Правопис дієслівних суфіксів. Правопис префіксів при-, пре-, прі-. Правопис префіксів, що закінчуються на приголосний (з-, с-, роз-, без-, через-, під-, між- і под.).

Тема № 8. Правопис складних слів.

Складні слова зі сполучним голосним та складні слова без сполучного голосного. Правопис складних іменників. Правопис складних прикметників. Правопис складних числівників. Правопис складних займенників.

Тема № 9. Уживання великої букви.

Географічні та адміністративно-територіальні назви. Назви історичних подій, епох, календарних періодів і свят, суспільних заходів, документів, пам'яток історії та культури, творів літератури та мистецтва. Назви органів влади, установ, організацій, товариств, партій, об'єднань, підприємств, фірм, агентств. Назви посад, звань, титулів. Велика буква у складноскорочених назвах. Велика буква в особливому стилістичному вживанні.

Тема № 10. Правопис власних назв.

Правопис та відмінювання українських прізвищ та імен. Правопис слов'янських прізвищ та імен. Правопис неслов'янських прізвищ та імен. Прізвища із прикметниковими суфіксами й закінченнями.

Тема № 11. Особливості відмінювання та правопису іменників.

Відмінювання та правопис іменників I відміни. Відмінювання та правопис іменників II відміни. Відмінювання та правопис іменників III відміни. Відмінювання та правопис іменників IV відміни.

Тема № 12. Особливості відмінювання й правопису прикметників та займенників.

Відмінювання прикметників твердої та м'якої групи. Ступенювання прикметників. Відмінювання займенників різних розрядів. Відмінювання складних займенників.

Тема № 13. Особливості відмінювання й правопису числівників.

Відмінювання і правопис кількісних числівників. Відмінювання і правопис порядкових числівників. Відмінювання і правопис дробових числівників.

Тема № 14. Особливості відмінювання й правопису дієслівних форм.

Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Зміни приголосних у дієсловах та дієприкметниках. Особливості творення і правопису дієприслівників. Відмінювання дієслів *дати, їсти, відповісти, бути*. Особливості правопису дієслів дійсного, умовного, наказового способів.

Тема № 15. Правопис прислівників.

Прислівники, які пишуться разом. Прислівники, які пишуться окремо. Прислівники, які пишуться через дефіс.

Тема № 16. Правопис службових частин мови та вигуків.

Правопис прийменників разом, окремо, з дефісом. Правопис сполучників разом, окремо, з дефісом. Правопис часток разом, окремо, з дефісом. Правопис вигуків.

Тема № 17. Розділові знаки в простому реченні.

Кома в простому реченні. Крапка з комою у простому реченні. Двокрапка у простому реченні. Тире в простому реченні.

Тема № 18. Розділові знаки в складносурядному та складнопідрядному реченнях.

Кома в складносурядному та складнопідрядному реченнях. Крапка з комою в складносурядному та складнопідрядному реченнях. Тире в складносурядному та складнопідрядному реченнях.

Тема № 19. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Кома в безсполучниковому реченні. Крапка з комою у безсполучниковому реченні. Двокрапка в безсполучниковому реченні. Тире в безсполучниковому реченні.

Тема № 20. Розділові знаки при оформленні діалогу, цитат і прямої мови.

Розділові знаки при оформленні діалогу. Розділові знаки при оформленні цитат. Розділові знаки при оформленні прямої мови. Передача прямої мови непрямою.

ТЕМИ І ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Українська мова – національна мова українського народу

План

1. Поняття «літературна мова», «державна мова», «національна мова».
2. Мовна норма.
3. Українська орфографія. Принципи української орфографії.
4. Орфограма, типи орфограм, орфографічне правило.
5. Пунктуація, принципи української пунктуації.
6. Українська графіка та алфавіт.

Завдання

1. Написати медіатекст на тему «Державна мова – важлива складова державотворення». Виписати десять слів та пояснити їх написання за допомогою принципів української орфографії.
2. Переглянути відео «Еволюція алфавіту. Від єгипетських ієрогліфів до української абетки» (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NHBhUKIYkoM>).

- Відповісти на запитання: *Який алфавіт став основою для подальшого розвитку писемності на території України? Хто здійснив одну з перших спроб усунути невідповідність між традиційно вживаними літерами й новоутвореними звуками? Коли в українській абетці з'явилися літери Г і Й? Яким указом було накладено урядову заборону на друк українським алфавітом? Скільки варіантів українського правопису було запропоновано за три чверті XIX століття? Зі скількох літер складалася українська абетка, якою користувався Євген Желехівський? Яку літеру було вилучено з українського алфавіту у 1933 році? Яка літера є унікальною для української мови і чому?*
3. Підготувати презентацію на тему «З історії розвитку та становлення української графіки».
 4. Обрати для аналізу власний опублікований чи неопублікований медіатекст. Пояснити вживання 5 літерних та 5 нелітерних орфограм у ньому.

5. За допомогою принципів української пунктуації пояснити вживання розділових знаків у наступних реченнях:
- А) *Новопризначена омбудсменка розповіла про складні ситуації в освіті, на вирішення яких не варто очікувати у найближчому майбутньому.*
 - Б) *Соціальні мережі та месенджери сьогодні – це не лише канали комунікації, а й потужний інструмент впливу.*
 - В) *Як зберегти якісну журналістику в умовах швидкого споживання інформації?*
 - Г) *Учасники обговорювали, як медіа можуть адаптуватися до нових реалій, залишатися актуальними та протистояти викликам, які несуть із собою соціальні мережі.*
 - Ґ) *«Заборона Telegram можлива лише за наявності законодавчої бази та необхідного обладнання у кожного провайдера, що є дуже дороговартісним», – зазначає експерт із інформаційних технологій Андрій Коваленко.*
 - Д) *Для нас новини – це не просто спосіб набити трафік, а важливий інструмент комунікації з аудиторією, зокрема завдяки ексклюзивам.*
 - Е) *Досі є значна кількість людей, які починають свій день із сайту «Української правди».*
 - Є) *Сміливість – замість студентства і життя в тилу піти обороняти останній бастион Маріуполя, щойно досягнувши повноліття.*
6. Виявити порушення мовних норм у запропонованих нижче реченнях.
- А) *Давайте всі разом підтримаємо наші ЗСУ!*
 - Б) *Достатньо під'єднати модем до комп'ютера або ноутбука і всі налаштування будуть встановлені автоматично.*
 - В) *У самий останній момент студент згадує про написання курсової роботи.*
 - Г) *ТОП-3 поради як не завалити першу сесію.*
 - Ґ) *Під час написання матеріалу студент звернувся за допомогою до свого одногрупника.*
 - Д) *Ми дотримуємося принципу: якщо текст якісний, він знайде свого читача, не залежно від формату чи трендів.*
 - Е) *В Ужгороді на вулиці Небесної сотні тимчасово заборонено рух вантажних автомобілів.*
 - Є) *Відтоді і до тепер ми щороку відзначаємо громадян за здобутки, що допомагають Україні вистояти у темні часи.*

Література

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
2. Коць Т. Теоретичні засади вивчення мовної норми. *Мовознавство*. 2017. № 4. С. 59–64.
3. Норми сучасної української літературної мови: методичний посібник / уклад. Л. Назаревич, І. Равлів та ін. Тернопіль: Вектор, 2019. 78 с.
4. Пилинський М. Мовна норма і стиль. Київ: Наук. думка, 1976. 288 с.
5. Струганець Л. Мовна норма: статне і змінне. *Культура слова*. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. № 74. С. 34–43.
6. Українська мова: Енциклопедія. 3-є вид. / ред кол.: В. Русанівський, О. Тараненко. (співголови) та ін. Київ, 2007. С. 438.
7. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

Тема 2. Історія українського правопису ХІХ століття

План

1. «Граматика малоросійського наріччя» О. Павловського – батька нового українського правопису.
2. Історико-етимологічний правопис М. Максимовича («максимовичівка»), І. Котляревського.
3. «Слобожанський правопис» першої половини ХІХ століття.
4. Правопис збірника «Русалка Дністровая».
5. Фонетичний правопис П. Куліша («кулішівка») та орфографічна система М. Драгоманова («драгоманівка»).
6. Фонетичний правопис Є. Желехівського і С. Недільського («желехівка»).

Завдання

1. Робота у мінігрупах (3-4 осіб). Змоделювати проведення дебатів / ток-шоу щодо відстоювання позицій представників історико-етимологічного та фонетичного правописів.
2. Підготувати презентацію основних правописних систем ХІХ століття, виокремити їхні особливості.
3. Виписати ключові тези про внесок П. Куліша у становленні українського правопису. Див. публікацію *Кравченко О.О. Пантелеймон Куліш у змаганнях за українську мову та її правопис (друга половина ХІХ ст.)*. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2461/1/13.pdf> .

4. Опрацювати публікацію *Видайчук Т.Л. Проблеми становлення українського правопису в світлі праць Михайла Максимовича*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8920/1/T_Vydajchuk_MVNPК_IG.pdf.

Відповісти на питання: *На що, за переконанням М. Максимовича, має спиратися правопис кожної мови? Які знання допомогли М. Максимовичу у другій половині XIX століття обстоювати свою позицію у так званій «правописній дискусії»? У якій праці викладено теоретичне обґрунтування і опрацювання правопису М. Максимовича? Які особливості передачі літер пропонувала так звана «максимовичівка»? У яких регіонах тодішньої України певним чином використовували «максимовичівку»?*

Література

1. Желехівка. *Українська мала енциклопедія*: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1959. Т. 2, Кн. 4: Літери Ж–Й. С. 439.
2. З історії української мови. *До 150-річчя «Граматики» О. Павловського*: збірник статей / відп. ред. В. Німчук. Київ: Наукова думка, 1972. 116 с.
3. Історія українського правопису XVI–XX століття: хрестоматія / В. Німчук, Л. Зизаній, М. Смотрицький [та ін.]; упоряд., передне сл. В. Німчук. Київ: Наукова думка, 2004. 583 с.
4. Кримський А.Є. Про правописну конференцію. *Зан. ВУАН*, 1927. Т. XII. С. 357–364.
5. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні: зовнішня історія української мови. Київ: «К.І.С.», 2020. 192 с.
6. Лобода Т. Правописна система М.П. Драгоманова та її значення для формування сучасного українського правопису. *Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі: аспекти професійної комунікації в сучасній освіті*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. / Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; ред. кол.: С.В. Шевчук, Т. М. Лобода, С. В. Глушик, О. В. Дияк, В. І. Зуєва, О. О. Кабиш, І. В. Клименко, Л. В. Підкамінна. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 82–85.
7. Максимовичівка. *Українська мала енциклопедія*: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1960. Т. 4, кн. VII: Літери Ле – Ме. С. 898.
8. Москаленко А.А. Історія українського правопису. Одеса, 1968. 61 с.
9. Німчук В.В. «Грамматика» О. Павловського й мовознавчі праці П. Білецького-Носенка. *З історії української мови. До 150-річчя «Граматики» О. Павловського*: збірник статей / відп. ред. В.В. Німчук. Київ: Наук. думка, 1972. С. 77–85.

10. Німчук В.В. Переднє слово. *Історія українського правопису: XVI – XX століття*. Хрестоматія. Київ, 2004. С. 17–18.
11. Німчук В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія. *Мовознавство*. 1991. № 6. С. 216–227.
12. Огієнко І. Нариси з історії української мови: система українського правопису. Популярно-науковий курс з історичним освітленням. Варшава, 1927. С. 16–20.

Тема 3. Розвиток української орфографії в XX столітті

План

1. «Найголовніші правила українського правопису, ухвалені Правописною комісією при Міністерстві освіти 24 травня 1918 р. в Києві».
2. «Український правопис» 1928 р. (харківський правопис, правопис Голоскевича, «скрипниківка»).
3. «Український правопис» (1933, 1946).
4. Нова редакція «Українського правопису» (1990, 1993) та її вплив на мовно-правописні дискусії.
5. Правописні суперечки в незалежній Україні. Спроби правописної реформи на межі XX – XXI ст. (1999, 2003).

Завдання

1. Проаналізувати публікацію Ірини Фаріон «Правопис 20-30 рр. XX ст. У політичних персонах» (Українська правда. 05.09.2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/5b90339de8dde/>). Законспектувати основні тези.

2. Підготувати доповідь на тему «“Український правопис” 1990 та 1993 рр.: порівняльна характеристика». (Див. Степаненко М. Правописна практика доби незалежності. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. С. 10–46. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u406/stepanenko_pravopis_kniga_nova_1.pdf

3. Проаналізувати інтерв'ю «*Скрипниківка*». *Кривава сторінка з історії української мови*, де в розмові з українським мовознавцем, доктором філологічних наук, професором, директором Інституту української мови НАН України Павлом Юхимовичем Гриценком було обговорено важливість Харківського правопису (Див. радіо «Накипіло». URL: <https://radio.nakupilo.ua/skrypnukivka-kryvava-storinka-z-istoriyi-ukrayinskoji-movy/>)

Відповісти на питання: *Чому взагалі виникла скрипниківка? Чому Харківський правопис ще називають «скрипниківка»? Чому І. Огієнко був проти цього правопису? Коли і чому почався наступ на правопис 1928 року?*

4. Підготувати презентацію про основні правописні дискусії в незалежній Україні.

Література

1. Бурячок А. Що змінилося в «Українському правописі?». Київ, 1997. С. 80–81.
2. Вихованець І. Ненаукові пристрасті навколо українського правопису. *Українська мова*. 2004. № 2. С. 3–25.
3. Історія українського правопису ХУІ – ХХ століття: Хрестоматія / упор. В.В. Німчук, Н.В. Пуряєва. Київ: Наук. думка, 2004. 581 с.
4. Лобода Т. Внесок українських культурних діячів у формування українського правопису. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38861/Loboda.pdf?sequence=1>
5. Німчук В.В. Доля проекту нової редакції «Українського правопису». *Українська мова*. 2004. № 1. С. 3–25.
6. Німчук В.В. Проблеми українського правопису ХХ – початку ХХІ ст. Київ, 2002. 115 с.
7. Пономарів О. Український правопис – повернення до національних засад. Львів: ВЦ «Просвіта», 2003. С. 18–22.
8. Правописні правила, прийняті Науковим товариством імени Шевченка у Львові. Львів, 1922. 30 с.
9. Русанівський В.М. Стосунок «Проекту» до реального українського правопису. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 92–98.
10. Степаненко М. Правописна практика доби незалежності. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2021. 96 с.
11. Тараненко О.О. Лінгвістичний і соціальний комплекс проблем навколо сучасного українського правопису. *Мовознавство*. 1995. № 2. С. 3–8.
12. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. *Документи і матеріали* / За ред. Л. Масенко. Київ: Києво-Могилянська академія, 2005. 399 с.
13. Український правопис: проект / Ажнюк Б.М. та ін.; за ред. В.М. Русанівського. Київ: Науково-видавничий центр НБУ ім. В.І. Вернадського, 2003. 168 с.

14. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів: Свічадо, 2006. 120 с.
15. Фіголь Н.М. Сучасні правописні дискусії. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. Київ, 2011. Вип. 22. С. 91–95.
16. Шевельов Ю. Про критерії в питаннях офіційного українського правопису. Вибрані праці: У 2 кн. Кн. 1. Мовознавство / упор. Л. Масенко. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 498–511.

Тема 4. Основні новації українського правопису 2019 року

План

1. Мотивація змін у новій редакції «Українського правопису» (2019).
2. Довідка щодо створення і затвердження Правопису 2019 року.
3. Огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису», пов'язаних із написання слів (без варіантів).
4. Основні зміни у новій редакції «Українського правопису», пов'язані з написання слів (варіантні доповнення).

Завдання

1. Переглянути відео «Орися Демська про новий правопис та історію української мови» (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-ExgeX4m7f0>).

Записати ключові тези.

2. Підготувати презентацію на тему «Новації Українського правопису 2019 року».
3. Опрацювати статтю *Думчак І.М. Порівняльний аналіз змін у проєкті українського правопису 1999 року та чинній редакції українського правопису 2019 року*. (URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/8.pdf)

Відповісти на питання: *Чи врахували укладачі Українського правопису 2019 року деякі орфограми з проєкту Українського правопису 1999 року? Які орфограми з проєкту Українського правопису 1999 року зовсім не враховані*

в чинному правописі? Скільки позицій не знайшли вияву в новій редакції правопису?

4. Виявити в українських медіатекстах (видання на вибір студента) десять слів, написання яких пов'язане зі змінами в новій редакції «Українського правопису» (2019 р.)
5. Опрацювати видання «Українська правда» (URL: <https://www.pravda.com.ua/>) та виписати десять речень із фемінітивами.
6. Проаналізувати сучасні рекламні / PR-тексти (на вибір студента), зробити висновок щодо дотримання у них норм нового українського правопису (2019 р.).

Література

1. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
2. Бондарчук К.С., Чумаченко О.А. Позитивні та хибні зміни в українському правописі 2019 р. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки», 2022. №2 (24). С. 153–164.
3. Думчак І. М. Порівняльний аналіз змін у проєкті Українського правопису 1999 року та чинній редакції Українського правопису 2019 року. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26 (1). С. 47–51.
4. Коваль Н.М. Проєкт, пів Києва, онлайн та фемінітиви. Що там у новій редакції правопису? *Українська мова та література*. 2019. № 6. С. 32–38.
5. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
6. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
7. Пропозиції та зауваження до нової редакції проєкту Українського правопису від правописного семінару імені Олекси Горбача. URL: <https://humaniora.ucu.edu.ua/news/propozytsiyi-ta-zauvazhennya-novoyiredaktsiyi-proyektu-ukrayinskogo-pravopysu-vid-pravopysnogo-seminaru-imoleksy-gorbacha/>.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.

Тема 5. Правила вживання апострофа та м'якого знака в українських словах та словах іншомовного походження

План

1. Правила вживання апострофа в українських словах та словах іншомовного походження.

2. Правила вживання м'якого знака в українських словах та словах іншомовного походження.
3. Буквосполучення йо,ьо.

Завдання

1. Виписати з онлайнного видання «Бабель» (URL: <https://babel.ua/>) десять речень з іншомовними словами, які пишуться з апострофом. Прокоментувати правила вживання цієї орфограми.
2. Робота в мінігрупах (4-5 студентів). Кожна група пише медіатекст, використовуючи слова з апострофом, які пояснюються одним правилом: 1 група – апостроф пишеться після букв на позначення губних приголосних *б, п, в, м, ф*; 2 група – апостроф пишеться після *р*; 3 група – апостроф пишеться після префіксів і першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний.
3. виправити помилки у словах з апострофом та м'яким знаком.
 - А) *Я все життя повязала з Академією наук, і закриття «Наукової думки» для мене особиста, але цілком очікувана травма.*
 - Б) *Вязні були, за обставинами того часу, єдино можливими людьми, яких можна було використовувати в таких великих масштабах.*
 - В) *Доведений до відчаю різними окупантами український народ вз'явся за зброю, аби захистити себе.*
 - Г) *Війна несе багато горя, але бажання перемогти і вижити як нація пробуджують відчуття спільноти, відроджують традиції, які об'єднують, підтримують ментальне здоров'я, лікують душу.*
 - Ґ) *Батько завітав на дончин деб'ют до Молодого театру в Києві.*
 - Д) *Справжня незалежність – це позитивна відповідальність за все те, за що раніше відповідала метрополія: за масштабне бачення майбутнього, за мислення та стратегію, за промисловість та інженерію, за науку та мистецтво, за літературу та нібито вже вільну інформацію та комунікацію.*
 - Е) *Творчість французького кутюре Жана-Поля Готє уособлює бунт, чуттєвість і свободу.*
 - Є) *Уманьщина – це чарівний, неповторний край, овіяний історичною славою боротьби нашого народу за право вільно жити на споконвічній землі своїх пращурів.*
4. Підготувати презентацію про вживання апострофа та м'якого знака для позначення роздільної вимови в іншомовних словах.
5. Знайти і виправити, де потрібно, помилки у запропонованих нижче словах.

Чарльз, п'єдестал, курйоз, він'єтка, тюрьма, Гуцульщина, бринькати, п'юпітр, Барб'юс, Лавуаз'є, Він'ї, няньчити, Паньченко, конференс'є, інтерв'ю, Монтескьє, Бюффон, тратьмо, канйон, бульйон, прип'ятьський, кон'юнктура, Ях'я, кондот'єр, Кордильєри, марсельєза, Мольєр, по-українськи, Ривьєра, рюкзак, ад'ютант, галузьєя, рюш, сер'юзний, Ак'яб, мишьєяк, Н'ютон, рюш, диз'юнкція, бязь, диз'юнкція, ф'юзеляж, сенйор, В'єнт'ян, ін'єкція, Натальці.

Література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
3. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
4. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
5. Словник української мови: У 20-ти томах. Т.1-2. Київ: Наук. думка, 2010-2012.
6. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>
7. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
8. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид. зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.

Тема № 6. Чергування звуків в українській літературній мові. Зміни приголосних у потоці мовлення

План

1. Чергування голосних.
2. Чергування приголосних під час словозміни.
3. Зміни приголосних перед наступним приголосним під час словотворення.

Завдання

1. Від поданих географічних назв утворити відносні прикметники за допомогою суфікса *-ськ(ий)*. Прокоментувати зміни приголосних на межі твірної основи та суфікса.

Прага, Чикаго, Відень, Хуст, Сиваш, Кагарлик, Дрогобич, Кам'януха, Немовичі, Збараж, Глеваха, Бурлук, Рига, Покровськ, Запоріжжя, Буча, Норвегія, Хмільник, Волноваха, Острог, Моршин, Калуш, Одеса, Бахмут, Бахмач, Париж, Кривий Ріг, Заліщики, Гамбург, Люксембург, Лейпциг, Кобеляки, Балаклія, Гірник.

2. Переглянути відео «Чергування приголосних: зміни приголосних при додаванні суфіксів *-ськ,* *-ств* (URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wb9Kt2qX2JY>).

Виписати та запам'ятати слова-винятки, у яких відповідні чергування не відбуваються.

3. Виписати слова, у коренях яких можливе чергування [е] з [о] після шиплячих. Із трьома словами (на вибір студента) скласти рекламне повідомлення.

Шестеро, пшениця, жолудь, джерело, свіжості, черепаха, очерет, четвертий, Запоріжжя, червоний, вечеря, бездоріжжя, шовк, меншість, кімната, увечері, соловей, семеро, Ужгород, біль, радість, сторона.

4. Опрацювати статтю *Русанченко Н.П. Особливості функціонування чергувань приголосних у процесах словозміни сучасної української літературної мови* (URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1512/1/N_Rusachenko_UMLS_GI.pdf).

Дати відповіді на питання: *Що вважається причиною появи чергування приголосних? У якому розділі сучасного українського мовознавства об'єктом вивчення є чергування звуків, які відбуваються за традицією? Які групи чергувань можна виділити в іменній словозміні? Які групи чергувань можна виділити в дієслівній словозміні?*

5. Із поданого нижче переліку виписати слова, у коренях яких можливе чергування [о] з [а]. Скласти з ними інформаційне / рекламне повідомлення.

Поклонитися, схопитися, перемагати, говорити, монтувати, керувати, котити, солити, молотити, моргнути, сказати, топити, приносити,

скочити, боронити, хворіти, обходити, зводити, спати, водити, записати, подати, кланятися.

Література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. Київ: Грамота, 2022. 496 с.
2. Куньч З.Й. Еволюція правил позиційного чергування голосних і приголосних від «норм» О. Синявського донині. *Український смисл: науковий збірник* / за ред. проф. І.С. Попової. Дніпро: Ліра, 2019. С. 48–56.
3. Куньч З.Й. Тенденції внормування правил позиційного чергування у / в на початку ХХ століття. *Вісник Львівського університету. Серія «Філологічна»*. 2020. Вип. 72. С. 76–86.
4. Наконечна Г., Ментинська І. Категорія милозвучності як культуромовний конструкт. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 27. Том 4, 2020. С. 20–25.
5. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
6. Русанченко Н.П. Особливості функціонування чергувань приголосних у процесах словозміни сучасної української літературної мови. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1512/1/N_Rusachenko_UMLS_GI.pdf
7. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
8. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
9. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 328 с.
10. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.

Тема № 7. Орфограми, пов'язані із правописом префіксів та суфіксів

План

1. Правопис іменникових суфіксів.
2. Правопис прикметникових та дієприкметникових суфіксів.
3. Правопис дієслівних суфіксів.
4. Правопис префіксів при-, пре-, при-.
5. Правопис префіксів, що закінчуються на приголосний (з-, с-, роз-, без-, через-, під-, між- і под.).

Завдання

1. Підготувати репортаж про життя студентів у гуртожитку, використовуючи префікси *пре-, при-, прі-, з-, с-, роз-, без-, під-, між-*.
2. Виписати з медіатекстів (ресурс на вибір студента) десять речень з дієслівними суфіксами.
3. Виявити та виправити помилки у написанні суфіксів: *здоровénний, буквенний, невблагánний, нездóланий, нескáзаний, мерзенний, страші́ений, нескінченний, витрачений, незрівнянний, скляний, незлічénний, докорінний, неписьменний, щоденний, осінній, ранній, огнений, благословений, гречаний, блаженний, окаяний, священний*.
4. Від поданих іменників утворити присвійні прикметники за допомогою суфіксів *-ин, -їн*: *Марічка, Аліна, баба, Галя, Марія, редакторка, Зоя, журналістка, Ганнуся, сестра, Софія, Оля, свекруха, тітка, Маруся, Катруся, матуся, репортерка, Соломія, Олеся, дикторка, деканеса*.
5. У запропонованих словах вставити пропущені у префіксах літери *е, и* або *і*: *пр...мочити, пр...кордоння, пр...пічок, пр...гарячий, пр...шити, пр...копчений, пр...їхати, пр...бити, пр...річковий, пр...морозити, пр...великий, пр...вабливий, пр...бідний, пр...звище, пр...рва, пр...сний, пр...високий, пр...нести, пр...світлий, пр...освященство, пр...печений, пр...міський, Пр...морськ, пр...комічний, пр...скочити, пр...боркання, пр...голубити, пр...багато, пр...чудовий*.

Література

1. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Український правопис – це доступно! Київ: Літера ЛТД, 2020. 272 с.
2. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
3. Пуряєва Н.В. Проблеми правопису префіксів і суфіксів в «Українському правописі» 2019 року. *Українська мова*. № 2(86), 2023. С. 101–115.
4. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
5. Український правопис / худож. оформлювач О.А. Гугалова. Харків і фоліо, 2019. 348 с.
6. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.

Тема № 8. Правопис складних слів

План

1. Складні слова зі сполучним голосним та складні слова без сполучного голосного.

2. Правопис складних іменників.
3. Правопис складних прикметників.
4. Правопис складних числівників.
5. Правопис складних займенників.

Завдання

1. Написати медіатекст на тему «Мотивація – природня чи суспільна потреба». Використати десять складних слів різних частин мови, підкреслити їх у тексті.
2. Виписати з «Української правди» або рекламних публікацій дев'ять речень зі складними слова. Зокрема, три речення – зі складними іменниками (разом, окремо, через дефіс), три – зі складними прикметниками (разом, через дефіс), три – зі складними займенниками (разом, через дефіс), у дужках пояснити орфограму.
3. Переписати складні слова, знявши скісну риску.

Прес/конференція, інтернет/видання, на/видноті, піар/кампанія, науково/експериментальний, радіий/радісінський, по/правді, альфа/частинка, навчально/виховний, дво/метровий, ось/ось, по/суті, з/розгону, адмін/ресурс, вузько/діалектний, сиро/ковбасний, напів/правда, червоно/зелено/синій, за/молоду, на/різно, сліпучо/білий, ані/чий, ново/заснований, мета/мова, бета/промені, суші/бар, ДНК/аналіз, чорно/ліс, екс/Югославія, фан/клуб, по/господарськи, з/понад, пів/міста, е/декларування, віце/прем'єр, блиц/новини, інформ/повідомлення, епідем/ситуація, спец/завдання, пів/яблука, суші/бар, анти/урядовий, смс/повідомлення, мало/чутливий, по/ведмежи, з/дня/на/день, де/юре, мета/мова, смарт/годинник, їй/право, двадцяти/п'яти/поверховий, еко/продукти.

4. Переписати та прокоментувати написання поданих нижче прислівників.

Без/відома, до/тла, у/стократ, без/ліку, на/диво, до/ладу, в/гору, на/жаль, в/день, від/разу, в/купі, на/щастя, в/літку, в/низу, за/кордоном, в/затишку, на/світанку, в/поперек, під/гору, на/ходу, в/реїсті, уві/сні, в/ряд, в/смак, на/бігу, до/віку, до/останку, на/завжди, до/в/кола, без/жально, до/волі, до/гори, по/середині, без/угаву, з/радості, до/долу, на/сміх, до/центу, на/мить, по/совісті, до/сьогодні, зі/споду, з/низу, зо/зла, на/прощання, на/радість, через/силу, з/реїстою, з/роду, до/крихти, з/середині, на/бік, на/верх, до/лиця, на/весні, на/виворіт, без/кінця, на/віки, в/цілості, на/гору, на/гора, по/правді, на/льоту, на/дворі, за/світла, з/розгону, на/самоті, над/мір, на/диво, на/останку, без/пуття, на/перед, по/правді, до/побачення, з/переляку, на/силу, до/вподоби, на/споді, до/долу, на/сторожі, на/слово, на/яву, на/видноті, по/волі, без/мети, по/заду, по/середині, по/суті.

5. За допомогою часток (*будь-, -небудь, казна-, хтозна-, бозна-, де-, що-, -бо, но, -то, -от, -таки, як-, -як, най-, чи-, ані-, аби-*) утворити прислівники. Прокоментувати їх написання. З п'ятьма з них (на вибір студента) скласти коротке інформаційне або рекламне повідомлення.

Література

1. Архипенко Л.М. Англomовна лексика в сучасних українських медійних текстах (функціональний аспект). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 7–12.
2. Коваль Н.М. Проєкт, пів Києва, онлайн та фемінітиви. Що там у новій редакції правопису? *Українська мова та література*. 2019. № 6. С. 32–38.
3. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
4. Коца Р.О. Динаміка лексико-словотвірних типів складних прикметників в українській мові. Ужгород, 2021. 593 с.
5. Мислива-Бунько І. Складні слова в заголовках статей сучасної української преси. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. *Мовознавство*. 2013. № 1 (250). С. 71–75.
6. Мислива-Бунько І.Я. Складні слова в мові сучасної української преси: структура та стилістичні функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2014. 18 с.
7. Молоткіна Ю. Різні способи написання новітніх англiцизмів в українській мові. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Філологічні науки». *Мовознавство*. 2017. Вип. 7. С. 119–123.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
10. Український правопис / худож.-оформлювач О.А. Гугалова. Харків: Фоліо, 2019. 348 с.
11. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: навч. посібник / За ред. В.В. Різуна. Київ: Либідь, 2004. 272 с.
12. Шевчук С.В. Разом, окремо, через дефіс: словник-довідник. Київ, 2003. 416 с.

Тема № 9. Уживання великої букви

План

1. Географічні та адміністративно-територіальні назви.
2. Назви історичних подій, епох, календарних періодів і свят, суспільних заходів, документів, пам'яток історії та культури, творів літератури та мистецтва.

3. Назви органів влади, установ, організацій, товариств, партій, об'єднань, підприємств, фірм, агентств.
4. Назви посад, звань, титулів.
5. Велика буква у складноскорочених назвах.
6. Велика буква в особливому стилістичному вживанні.

Завдання

1. Підготувати відеопрезентацію про вживання великої букви в географічних та адміністративно-територіальних назвах.
2. Переписати, обрати правильне вживання великої чи малої букви. Прокоментувати свій вибір.

М/майдан Н/незалежності, Ж/житомирська А/автострада, С/стрийський П/парк, П/поляни, В/всесвітній К/конгрес українців, Н/нобелівська премія, Б/базедова хвороба, Б/бертолетова С/сіль, П/нік Ш/шевченка, Г/гора Г/говерла, Є/єлисейські П/поля, Л/ла-М/мани, Р/республіка Б/болгарія, Ш/штат Т/тexas, П/порт О/ольвія, Г/галактика В/велика М/магелланова Х/хмара, В/вселенський П/патріарх, Е/епоха В/відродження, В/воля Г/господня, Г/господь з тобою, У/українська православна церква, Х/хресний хід, А/апеляційний С/суд З/закарпатської області, З/збройні С/сили У/України, К/конституційний С/суд У/України, П/партія консерваторів, М/музей М/мадам Т/тюссо, Т/транснаціональна К/корпорація «Jusk», А/агентство У/українські Н/національні Н/новини, А/агентство Ф/франс П/пресс, К/конгрес М/міжнародної асоціації українців, М/мережа «Ф/фейсбук», Т/твітер, А/акт П/проголошення Н/незалежності У/України, С/собор С/святого П/петра, К/картина «З/запорожці пишуть листа Т/турецькому султанові», Г/генеральний С/секретар ООН, Н/народний А/артист У/України.

3. У запропонованих нижче реченнях обрати нормативний варіант вживання великої / малої літери.

А) Великі державні монополії – Н/нафтогаз, Е/енергоатом, У/укртрансгаз, У/укренерго, У/укрзалізниця – вже давно головні фігуранти антикорупційних розслідувань.

Б) Селище М/макарів на К/київщині тривалий час було територією бойових дій.

В) Користуватися П/подільським М/мостом будуть переважно мешканці густонаселених Т/троєщини, В/вигурівщини, В/вокресенського та Р/райдужного масивів.

Г) Багато де у Є/європі роль захисту країн А/альянсу, яку відігравали зазвичай А/американські військові, вже взяли на себе І/іспанські,

К/канадські, Н/німецькі військові, які на С/східному кордоні розміщені в передових групах.

Г) Того самого дня, 20 вересня, коли нашому М/музею У/української домашньої ікони «Д/д уша У/у країни» вручали сертифікат Н/національного реєстру рекордів, ми проводили також презентацію унікального інклюзивного продукту – мандрівної карти знаменитого туристичного маршруту Via Regia для людей із порушеннями зору.

Д) Три несподіванки з опитування до Д/дня Н/незалежності.

Е) Сьогодні вперше відкрив для себе надзвичайно глибоку книжку А/антуана де С/сент-Е/екзюпері «Ц/цитадель».

Є) Вчора П/парламентська А/асамблея Р/ради Є/європи визнала Г/голодомор Г/геноцидом У/українського народу.

Ж) За останні п'ять років в інфраструктуру портів Ч/чорноморськ та П/південний компанією Risoil SA було інвестовано понад 2 млрд. гривень.

З) Комунікаційної стратегії у В/верховному С/суді У/Україні немає, але три місяці тому затвердили склад робочої групи, яка має напрацьовувати К/комунікаційну політику.

4. Прочитати аббревіатури та складноскорочені слова, письмово пояснити їх значення. Прокоментувати вживання великої літери.

ГЕС, ТОВ, ЗСУ, ВАТ, ППО, нардеп, ВЗ, ООН, технагляд, МОНУ, ВООЗ, ШІ, ЗМІ, ЗРК, НБУ, держмито, ЮНЕСКО, ЄС, завкафедри, МВФ, ОБСЄ, ДСНС, держбезпека, ДТП, ШОЕ, ЦНАП, Мінфін, ВВП, ВНЗ, МЗС, Нацбанк, НАН України, СБУ, Мін'юст, Тзов, Кабмін, ЖЕК, НАТО, ЧАЕС, СНІД, СП, УПА, УНР, ГУР.

5. Виявити та проаналізувати у журналістських / рекламних текстах (медіаресурс на вибір студента) десять помилок щодо вживання великої літери.

Література

1. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
2. Боярська Л.В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг). URL: http://journalib.univ.kiev.ua/Movni_rom_na_st_zmi.pdf
3. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кринець О.М. Фахова українська мова: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
4. Жайворонок В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ, 2004. 204 с.
5. Микульчик Р. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2005. № 538. С. 12–15.

6. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія: (Проект). *Повідомлення Української ономастичної комісії*. Київ: Наукова думка, 1966. Випуск 1. С. 24–43.
7. Торчинський М.М. Власні назви засобів масової інформації: типологія, словотвір, мотивація. *Лінгвістичне портретування сучасного соціуму*: збірник наукових праць. Вінниця, 2016. С. 150–159.
8. Торчинський М.М. Власні назви телепередач: структура, словотвір, мотивація. *Записки з ономастики*. Випуск 18. Одеса: Астропринт, 2015. С. 669–684.
9. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
10. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
11. Укр. правопис / худож.-оформлювач О.А. Гугалова. Харків: Фоліо, 2019. 348 с.
12. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник / За ред. В.В. Різуна. Київ: Либідь, 2004. 272 с.
13. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.
14. Янчишин А. Особливості функціонування власних назв сучасних кінофільмів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. № 2(100), 2023. С. 278–287.

Тема № 10. Правопис власних назв

План

1. Правопис та відмінювання українських прізвищ та імен.
2. Правопис слов'янських прізвищ та імен.
3. Правопис неслов'янських прізвищ та імен.
4. Прізвища із прикметниковими суфіксами й закінченнями.

Завдання

1. З'ясувати за етимологічним словником походження свого імені і прізвища. Провідміняти ім'я і прізвище усіх членів своєї родини. Виділити відмінкові закінчення. Визначити відміну та групу, якщо це можливо, кожного іменника.
2. Визначити тип відмінювання у прізвищах: *Ковалів, Мельник, Волошин, Кобилянська, Шульга, Глуховець, Лисюк, Мороз, Василевський, Гнатюк, Шевченко, Петрова, Зеленський, Стебленко, Середя, Хмельницький, Бурлака, Юрченко, Крайній, Сорока, Бабій, Бабич, Луговський, Дорошенко, Заєць, Дзюба, Островська, Вознюк, Авраменко, Трубецька, Чайка, Волошина, Гончарова, Захарчук, Зозуля, Петренко*.

3. Виписати з «Українського тижня» (URL: <https://tyzhden.ua/>; публікації за поточний місяць) 10 речень, у яких вжито прізвища із прикметниковими суфіксами й закінченнями.
4. Виявити, які із поданих нижче імен по батькові утворені неправильно. Виправити помилки. Записати правильні назви в орудному та кличному відмінках однини.

Савович, Васильович, Корнійвна, Петрович, Геннадіївна, Савич, Хомич, Олексієвич, Ігоревич, Денисович, Юрієвич, Андрієвич, Терентієвич, Левкович, Дмитрич, Кузьміч, Миколаєвич, Омелянович, Григорійович, Яковлевич, Володимирівна, Матвієвич, Кирилич, Хомовна, Миколаєвна, Івановна, Лукич, Гордіївна, Петрівна, Іллічна, Борисівна, Назаріївна, Олександріївна, Антоновна, Янович, Федоровна, Константинівна, Адамовна, Лазарович, Сергесевич, Вікторович, Любомирівна, Максимівна, Вітальївна, Павловна, Олегівна, Романівна, Сергійович, Михайлович, Якович, Остапівна, Ярославович.

5. Переглянути «Європейську правду» (URL: <https://www.eurointegration.com.ua/>) та виписати 10 речень, у яких вжито неслов'янські імена та прізвища. Прокоментувати їх правопис.

Література

1. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
2. Боярська Л.В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг). URL: http://journlib.univ.kiev.ua/Movni_rom_na_st_zmi.pdf
3. Жайворонок В.В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ, 2004. 204 с.
4. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія: (Проект). *Повідомлення Української ономастичної комісії*. Київ: Наукова думка, 1966. Випуск 1. С. 24–43.
5. Торчинський М.М. Власні назви засобів масової інформації: типологія, словотвір, мотивація. *Лінгвістичне портретування сучасного соціуму*: збірник наукових праць. Вінниця, 2016. С. 150–159.
6. Торчинський М.М. Власні назви телепередач: структура, словотвір, мотивація. *Записки з ономастики*. Випуск 18. Одеса: Астропринт, 2015. С. 669–684.
7. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
8. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
9. Український правопис / худож.-оформлювач О.А. Гугалова. Харків: фоліо, 2019. 348 с.
10. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник / За ред. В.В. Різуна. Київ: Либідь, 2004. 272 с.
11. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.

12. Янчишин А. Особливості функціонування власних назв сучасних кінофільмів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки.* №2(100), 2023. С. 278–287.

Тема № 11. Особливості відмінювання та правопису іменників

План

1. Відмінювання та правопис іменників I відміни.
2. Відмінювання та правопис іменників II відміни.
3. Відмінювання та правопис іменників III відміни.
4. Відмінювання та правопис іменників IV відміни.

Завдання

1. Обрати для аналізу 1-2 регіональні медіавидання (на вибір студента). Виявити помилки у відмінюванні іменників.
2. Написати медіатекст на тему «Чому важливо писати правильно?». В останньому абзаці визначити відміну і групу (де це можливо) кожного іменника.
3. Підготувати презентацію на тему «Основні зміни у правописі та відмінюванні іменників» (за новою редакцією українського правопису).
4. Записати подані іменники у родовому відмінку однини:
Суфікс, прислівник, уряд, ідеал, розпач, каламбур, монітор, коефіцієнт, префікс, мудрець, парфумер, Єгипет, делегат, Зелений Гай, ютуб, академік, рік, барвінок, папір, долар, Стрий, конфлікт, чай, пісняр, Дмитро, Франко, промовець, фейсбук, Кавказ, Шевченко, Кіпр, гуртожиток, університет, Тарас, мільйон, Родос, числівник, приїзд, страх, кондиціонер, Ватикан, актор, ідеал, Трускавець, багет, дисонанс, експорт, інтерфікс, Карабах, розпач, страх, шум, сором, рот, базар, грам, мільйон, жах, Житомир, Тайвань, іменник, імейл, затор, Святий Дух, промовець, ректор, незнайомиць, професор, Часів Яр, іменник, Сергій, прикметник, Свїтязь, фахівець, Китай, дайвінг, Бориспіль, Вишгород, футляр, пасажир, склад, спосіб, рід, фунт, мільярд, карбованець, черевик, Луцьк, землетрус, вітер, коледж, котедж.

5. У запропонованих реченнях виявити іменники, визначити їх відміну, рід та відмінок. Прокоментувати відмінкові закінчення.
- А) *Telegram запустив систему партнерських програм, які дозволяють творцям монетизувати свою роботу, а розробникам мінізастосунків – залучати нових користувачів.*
- Б) *Починається етап імплементації багатьох елементів реформ і трансформацій, і зараз дуже важливо забезпечити пряму взаємодію між МОН і кожним університетом країни.*
- В) *Більшість успішних жінок, які зараз очолюють великі компанії, які виступають на міжнародних подіях, чий інтерв'ю ви читаете в поважних виданнях, починали з маленьких кроків.*
- Г) *Кожен втрачений урок для української молоді сьогодні – це втрачений шанс для країни завтра.*
- Ґ) *У Мінкульті чомусь погодилися на таку концепцію, провели конкурс і визначили чотирьох переможців.*
- Д) *Термін «гниття мозку» описує безумовне зниження інтелекту через надмірне споживання повсякденного онлайн-контенту.*
- Е) *У Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства внесли перший міжнародний елемент за участі України та Естонії «Писанка: українська традиція і мистецтво оздоблення яєць».*
- Є) *У Національному академічному драматичному театрі імені Івана Франка відбулася мистецька академія «Шевченко – шлях до перемоги», яка об'єднала дискусії про світове значення Шевченка і презентацію мультимедійного проєкту, базованого на його творчості.*

Література

1. Бурячок А. Орфографічний словник. Київ: Наук. думка, 2000. 400 с.
2. Зубков М. Нормалізація закінчень іменників чоловічого роду однини II відміни в родовому відмінку. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології».* 2010. № 676. С. 19–22.
3. Колібаба Л. Морфологічні форми іменників у контексті теорії мовної норми. *Українська мова.* 2018. № 2. С. 50–66. URL: https://iul-nasu.org.ua/pdf/ukrmova/2_18/6.pdf
4. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
5. Коць Т. Варіантність відмінкових форм іменників у мові преси початку ХХ ст. і становлення літературної норми. *Культура слова.* 2012. № 76. С. 156–164.
6. Кравченко Є. Граматична варіантність іменників як компонент нормативно-стилістичної системи мови І. Котляревського. *Лінгвістичні студії.* Вип. 27. Донецьк, 2013. С. 42–47.

7. Лозова Н. Дзвона чи дзвону? або -а(-я) чи -у(-ю) в родовому відмінку: Словник-довідник. Київ: Наук. думка, 2007. 168 с.
8. Маньковська Т., Федак С. Відмінювання іменників чоловічого роду II відміни: взаємодія писемної традиції та нової літературної норми в українськомовних виданнях Почаївської друкарні XVIII ст. *Рідний край*. 2010. № 2. С. 74–78.
9. Тараненко О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника). *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 85–103.
10. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
11. Шипович М. В., Ігнатоля А. А., Данченко О. Б. Семантичні функції відмінків іменника в українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія, 2020 № 46, том 2. С. 198–201.
12. Юносова В. Варіантність відмінкових закінчень іменників у сучасній українській літературній мові. Київ: Знання України, 2003. 126 с.
13. Юносова В. О. Особливості вживання форм родового відмінка багатозначних іменників чоловічого роду в сучасній мовній практиці. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*, 2017. Вип. XII. С. 30–38.

Тема № 12. Особливості відмінювання й правопису прикметників та займенників

План

1. Відмінювання прикметників твердої та м'якої групи.
2. Ступенювання прикметників.
3. Відмінювання займенників різних розрядів.
4. Відмінювання складних займенників.

Завдання

1. Виписати із «Дзеркала тижня» (URL: <https://zn.ua/>) вісім речень із займенниками різних розрядів (особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, заперечні, неозначені) та визначити, у якому відмінку вони вжиті.
2. Створити два рекламні повідомлення, використовуючи правильні форми прикметників вищого та найвищого ступеня порівняння.
3. Проаналізувати онлайн-медіавидання (на вибір студента) та виявити десять морфологічних помилок, які стосуються ненормативних форм прикметників.

4. Виписати з видання «Варош» (URL: <https://varosh.com.ua/>) десять речень із прикметниками вищого та найвищого ступеня порівняння.
5. Утворити різні форми ступенів порівняння від поданих прикметників: *доцільний, цікавий, цінний, тендітний, стрункий, гнучкий, ласкавий, стійкий, новий, смачний, кислий, дешевий, пухкий, тонкий, мокрий, гарний, доречний, духмяний, повільний, сильний, брудний, світлий, теплий, легкий, щасливий, чудовий, бадьорий, самотній, дружній, прозорий, дорогоцінний, рідний, лютий, екзотичний, рум'яний, холодний, червоний, м'який, жорсткий, моторошний, живий, круглий, палкий, дорогий, жирний.*
6. У поданих реченнях виявити помилки у вживанні займенників та прикметників.
 - А) *Самий точний гороскоп на 19 жовтня: у Водолія несподівані події, а Тельцю важливо слухати свою інтуїцію.*
 - Б) *Ніхто з присутніх внаслідок хуліганських дій не постраждав.*
 - В) *Мирослава Загребельна написала: для нас зараз самий ліпший подарунок то зброя, щоб захистити Україну від орди.*
 - Г) *Дуже цікавий кейс був, коли зателефонували людині у Вайбер, представились службою підтримки, умовно, банку, і саме цікаве, що не просто виманили в неї кошти, а отримали доступ до банку.*
 - Ґ) *Раніше журналіст писав, що його батько якийсь час очолював міську лікарню в Хмельницькому.*
 - Д) *Після того, як час сплинув, годинник почав зворотній відлік.*
 - Е) *До речі, 9 різних підручників зараз проходять апробацію – тобто, авторські та видавничі колективи конкурують зараз між собою, щоб надати дітям дійсно найкращій результат.*
 - Є) *Згідно з цими пропозиціями, виплата пенсії за вислугу років прокурорам буде здійснюватися лише після їх звільнення з роботи.*
 - Ж) *У Луцьку планують відкрити природній парк на території зеленої зони вздовж вулиці Набережної, від вулиці Ковельської до Шевченка.*

Література

1. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
2. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Український правопис – це доступно! Київ: Літера ЛТД, 2020. 272 с.
3. Костусяк Н.М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. 180 с.

4. Микитюк О. Український займенник – основа творення національної неповторності. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 1, 2013. С. 67–71.
5. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
6. Пазуняк Н. Проблеми, пов'язані з мовними стандартами в Україні. *Про український правопис і проблеми мови: Збірник доповідей мовної секції 16-ої Річної Конференції Української Проблематики НТШ Нью-Йорк – Львів НТШ*. 1997. С. 96-102.
7. Рязанцева Д.В. Ненормативне ступенювання прикметників та прислівників як характерна тенденція сучасної української мови. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2011. Вип. 32. С. 195–201.
8. Рязанцева Д.В. Ступені порівняння прикметників як ефективний засіб створення граматичного значення оцінки (на матеріалі сучасної української публіцистики). *Вісник Дніпропетровського університету*. Сер.: Мовознавство. 2011. Т. 19, Вип. 17(2). С. 155–161.
9. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
10. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.

Тема 13. Особливості відмінювання й правопису числівників

План

1. Відмінювання і правопис кількісних числівників.
2. Відмінювання і правопис порядкових числівників.
3. Відмінювання і правопис дробових числівників.

Завдання

1. Опрацювати наукову публікацію *Колеснікова І.А. Числівник як елітний компонент комунікації у сучасному професійному інформаційному просторі. Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Літературознавство, 2022. Вип.1 (99). С. 58-68. (URL: https://www.researchgate.net/publication/362642297_CISLIVNIK_AK_ELITNI_J_KOMPONENT_KOMUNIKACII_U_SUCASNOMU_PROFESIYNOMU_INFORMACIYNOMU_PROSTORI).*

Відповісти на питання: *Якими чинниками зумовлена спеціалізація змісту числівника у фаховій комунікації? Які функції виконує числівник у фаховому спілкуванні? Назвіть тенденції, які склалися у використанні числівників і цифрових компонентів? На яких мовних рівнях спостерігається порушення літературних норм при функціонуванні числівників? Що може стати помічником у виробленні правильних відмінкових форм числівників?*

2. Проаналізувати регіональні медіавидання (на вибір студента) та виявити п'ять ненормативних відмінкових форм числівника.
3. Утворити словосполучення, поєднавши числівники *пів, півтора, півтори, півтораста* з іменниками:
година, літр, гривня, цукерка, тиждень, вагон, процент, десяток, зміна, тонна, рік, місяць, доба, кілограм, метр, хвилина.
4. Виписати з онлайн-видання «Бабель» (URL: <https://babel.ua/>) речення з порядковими (5 речень) та дробовими (5 речень) числівниками. Визначити їх відмінок, прокоментувати особливості написання.
5. Проаналізувати рекламу, розміщену в інтернеті, та виявити п'ять ненормативних відмінкових форм числівника.
6. Переписати, цифри замінити словами. Прокоментувати написання.
100-гривенна купюра, 10-тисячний тираж, 3-мільйонний житель, 9-процентний розчин, 2-годинний випуск програми, 50-копієчна монета, 2-денне запізнення, 2-кольорова картина, 2-елементний прилад, 3-актна п'єса, 4-тижнева відпустка, 4-місячне відрядження, 10-тисячний тираж, 18-поверхова споруда, 127-кілометрове шосе, 3-годинна перерва, 45-кілометровий похід, 25-томне видання.

Література

1. Авраменко О. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. / О. Авраменко, М. Блажко. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Числівник у системі частин мови *Грамматика української мови. Морфологія*. Київ, 1993. С. 142–144.
3. Вихованець І., Городенська К. Числівник. *Теоретична морфологія української мови*. Київ: Пульсари, 2004. С. 151–184.
4. Колеснікова І.А. Числівник як елітний компонент комунікації у сучасному професійному інформаційному просторі. *Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Літературознавство, 2022. Вип.1 (99). С. 58–68.
5. Микитюк О. Числівник. *Дивослово*. 2003. № 3. С. 27–32.
6. Омельчук С. Вивчення функційних особливостей числівника на засадах дослідницького підходу. *Дивослово*. 2011. № 5. С. 6–10.

7. Рева Н. Статус числівника у журнальній рекламі косметики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2013. № 20. С. 235–238.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
10. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 328 с.
11. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.
12. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання. Київ: А.С.К., 1998. 272 с.

Тема 14. Особливості відмінювання й правопису дієслівних форм

План

1. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни.
2. Зміни приголосних у дієсловах та дієприкметниках.
3. Особливості творення і правопису дієприслівників.
4. Відмінювання дієслів *дати, їсти, відповісти, бути*.
5. Особливості правопису дієслів дійсного, умовного, наказового способів.

Завдання

1. Виписати з медіатекстів «BBC Україна» (URL: <https://www.bbc.com/ukrainian>) шість речень з дієсловами дійсного, умовного і наказового способів. Прокоментувати написання та особливості творення цих дієслів.
2. Від поданих дієслів утворити форми 2 особи однини та 3 особи множини теперішнього часу: *їсти, реготати, дати, полоти, краяти, робити, спати, писати, бурмотіти, рости, колоти, видавати, вчити, монтувати, відповідати, записувати, ходити, стати, відповісти, говорити, спати, заходити, надихати, скреготати, свистіти, сікти, в'язати, могти, згортати, відвести, сивіти, везти, читати, лити, бачити*.
3. У запропонованих реченнях виявити дієслова, визначити їх приналежність до однієї з п'яти дієслівних форм.
А) *Нам катастрофічно, життєво необхідно треба змінювати внутрішню політику та орієнтуватися в цій війні більше на свої сили.*

- Б) Найбільший оператор електронних комунікацій Київстар продовжує співпрацю з ДСНС для того, щоб прискорити та зробити процес розмінування ефективнішим.
- В) На Канарах стався найпотужніший землетрус від початку виверження вулкана.
- Г) Імунітет – це велика кількість унікальних ланцюгів, сформованих імунною системою та об'єднаних задля захисту нашого організму і забезпечення здоров'я.
- Ґ) За попередніми результатами експериментів, встановлено мінімальну різницю між роботою на природному газі і на сумішах, які подавалися.
- Д) Утім, незабаром на ринок вийде ще один гравець: пошукова система від творців Ahrefs, яка в найближчому майбутньому може стати «вбивцею Google».
- Е) Хочу нагадати, що ми створюємо цикл із двадцяти програм за підтримки Українського культурного фонду, в яких говоритимемо про сучасну українську культуру.
- Є) Що дозволяє нам радіти і посміхатись, коли «навколо зима», і чи справді українська ідентичність зіткана з туги і журби?
- Ж) Це довгий шлях, але Україна вже ним йде, незважаючи на всі перешкоди і виклики.
- З) Зокрема, здійснено своєчасну виплату пенсій для понад 10 млн пенсіонерів, та проведено заплановані перерахунки.
4. Підготувати презентацію на тему «Складні випадки словозміни дієслів».
5. Проаналізувати рекламу, розміщену в інтернеті, та виявити п'ять ненормативних відмінкових форм числівника.
6. Відредагувати словосполучення з активними дієприкметниками на -уч, -юч: біжучий рядок, бажаний відповідати, зволожуючий крем, хвилююча зустріч, виступаючий зі сцени, виступаючий з доповіддю, домінуюче вживання, домінуюча ідея, домінуючий чинник, знаюча людина, миючі засоби, підростаюче покоління, плаваючий курс валюти, керуючий проектом, сидячі місяця, початкуючі журналісти.
7. Виявити помилки у вживанні дієприслівників та прокоментувати.
- А) Повернувшись після пар додому, студентці захотілося якнайшвидше лягти відпочити.
- Б) Відео записано вчасно, вивчивши лекційний матеріал.
- В) Навчання в університеті, яким часто нехтують сучасні студенти, віддаючи перевагу роботі.
- Г) Перебуваючи під час війни в різних куточках планети, дружба між ними продовжувалася.

Г) Працюючи над сценарієм, у мене виникла думка про запис відео безпосередньо в редакції.

Д) Стоячи на вулиці, до мене підійшла незнайома людина.

Е) Записуючи сюжет, викладач повідомила про перенесення наступної пари.

Література

1. Авраменко О. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. / О. Авраменко, М. Блажко. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Бугайова О. Специфіка вживання дієслівних форм у текстах соціальної реклами. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. № 7. С. 93–108.
3. Вихованець І. Дієслівно-іменниковий граматичний тип української мови. *Українська мова*, 2012. № 2. С. 3–10.
4. Возний Т.М. Стилiстичнi можливостi дiєслiвного словотвору в сучаснiй українськiй лiтературнiй мовi. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine2-4.pdf>
5. Гiнзбург М. Правила вживання ся-дiєслiв у фахових українських. *Вiсник Нац. ун-ту «Львiвська полiтехнiка»*. Серiя «Проблеми українськiй термiнологiї». 2016. № 842. С. 3–17.
6. Говорова Г.П. Дiєслова iншомовного походження з суфiксом -ир-/-iру сучаснiй українськiй мовi. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine5-9.pdf>
7. Градова В.П. Синонiмiка префiксальних дiєслiв у сучаснiй українськiй мовi (дiєслова мовлення). URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine5-7.pdf>
8. Грицик Н.І. Правильно вживаймо синонiми. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine17-10.pdf>
9. Козленко І. Інфiнiтив i стан. *Українське мовознавство: мiжвiдомчий науковий збiрник / Київ. нац. ун-т iм. Тараса Шевченка*. Київ: ВПЦ «Київський унiверситет», 2011. Вип. 41. С. 55–67.
10. Лаврiнець О. Пасивнi конструкцiї з дiєсловами на -ся в сучаснiй українськiй мовi: синонiмiя та паралелiзм функцiонування. *Українська мова*, 2014. № 1. С. 61–75.
11. Навальна М.І., Спiс О.А. Специфіка вживання дiєслiв-термiнiв на позначення понять соціально-економiчної сфери. *Економiчний вiсник унiверситету: Збiрник наукових праць учених та аспiрантiв*. Випуск 22/2. Переяслав-Хмельницький, 2014. С. 40–44.
12. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
13. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.

Тема 15. Правопис прислівників

План

1. Прислівники, які пишуться разом.

2. Прислівники, які пишуться окремо.
3. Прислівники, які пишуться через дефіс.

Завдання

1. Написати медіатекст на тему: «Очікування перед сесією». Вжити п'ять прислівників (разом, окремо, через дефіс), підкреслити їх у тексті.
2. Переписати, знявши скісну риску. Прокоментувати написання прислівників.

Плече/в/плече, в/гору, в/цілому, на/весні, на/бік, з/верху, на/в/круги, на/гора, кінець/кінцем, на/втіки, од/віку, с/початку, с/просоння, з/на/двору, в/край, до/побачення, по/братньому, давним/давно, на/ходу, до/гола, на/яву, в/далечінь, вряди/годи, з/краю, по/двоє, по/одинці, за/молоду, до/долу, у/двох, на/голову, на/світанку, на/виворіт, в/нічию, за/пані/брата, за/північ, з/вечора, по/можливості, в/слід, на/низ, над/міру, попід/віконню, чим/раз, в/шир, до/пори, в/далечінь, без/ліку, на/ура, на/біс, до/лиха, на/совість, на/завтра, поза/торік, з/гори, на/швидку, по/товариськи, на/показ, тяжко/важко, на/добридень, за/світла, геть/чисто, по/всяк/денно, десь/інде, на/в/простець, по/друге, по/одному, на/в/тікача, по/латині, з/далека, на/виворіт, до/пари, в/зимку, напів/свідомо, в/слід, по/четверте, на/бігу, коли/не/коли, на/рівні, в/голос, в/бік, по/правді, до/останку, до/дому, що/неділі, пліч/о/пліч, поза/вчора, в/решиті/решит, сама/самотою, в/одно/час, рука/в/руку, час/від/часу, на/тще/серце, по/одинці, більш/менш, рік/у/рік, один/за/одним, раз/по/раз, як/не/як.

3. Скласти речення з прислівниками і співзвучними з ними словами:
по-перше – по перше; навіки – на віки; назустріч – на зустріч; удень – у день; нарешті – на решті; угору – у гору; знизу – з низу; збоку – з боку; вголос – в голос; напам'ять – на пам'ять; утрюх – у трюх; доволі – до волі; по-батьківському – по батьківському; востаннє – в останнє.
4. Виписати з онлайнного видання «Українська правда» (URL: <https://www.pravda.com.ua/>) речення з прислівниками, що пишуться разом (5 речень), окремо (5 речень), через дефіс (5 речень). Визначити їх відмінок, прокоментувати особливості написання.
5. Написати три рекламні тексти, у яких вжити п'ять прислівників (разом, окремо, через дефіс), підкреслити їх.
6. Записати подані прислівники, вставляючи пропущені **н** або **ни**:
незрівнян...о, сум...о, стривожен...о, натхнен...о, спросон...я, широчен...о, стурбован...о, невпин...о, шален...о, щоден...о, віддан...о, туман...о, схвильован...о, стара...о, відваж...о, невблаган...о, багрян...о, безвин...о,

безперестан...о, попідтин...ю, безпеч...о, невиправдан...о, гума...о, соняч...о, вітря...о, страше...о, достовір...о, смире...о, нежда...о, офіцій...о, безпеч...о.

Література

1. Авраменко О. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. / О. Авраменко, М. Блажко. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Висоцький А.В. Обставинні та означальні прислівники у функціональних сферах нечастиномовних класів одиниць. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Вип. 5: зб. наукових праць / За ред. академіка Л.І. Мацько. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 18–29.
3. Висоцький А.В. Функціонально-синтаксичні сфери означальних прислівників в українській літературній мові. *Українська мова*. 2013. № 2. С. 29–37.
4. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
5. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
6. Розгон В.В. Предикативні прислівники: проблемні аспекти. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*: збірник наукових праць. Вип. 7, 2023. С. 173–179.
7. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів / За ред. В.М. Русанівського; уклад.: В. В. Чумак та ін. 5-е вид., переробл. і доповн. Київ: Довіра, 2006. 940 с.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
10. Укр. правопис / худож.-оформлювач О.А. Гугалова. Харків: Фоліо, 2019. 348 с.

Тема 16. Правопис службових частин мови та вигуків

План

1. Правопис прийменників разом, окремо, з дефісом.
2. Правопис сполучників разом, окремо, з дефісом.
3. Правопис часток разом, окремо, з дефісом.
4. Правопис вигуків.

Завдання

1. Написати медіатекст за ключовими словами: *онлайн-новини, медіаграмотність, маніпуляція, воєнний стан, Україна*. Вжити у ньому

сполучники (разом, окремо, з дефісом) та прийменники (разом, окремо, з дефісом). Прокоментувати особливості їх написання.

2. Знайти і виправити помилки неправильного вживання прийменників. Прокоментувати причину ненормативного написання.

По дорученні декана, по ініціативі старости групи, по проханню викладача, по навчальній програмі, відповідати по бажанню, виконувати по плану, по закінченні семестру, по сімейним обставинам, заняття по розкладу, учитися по спеціальності, по наказу ректора, з вересня по листопад, схибити по неухважності, пускати гроші по вітру, працювати по вихідних.

3. Виписати із медіаресурсу «Бабель» (URL: <https://babel.ua/>) шість речень з прийменниками, які вживаються з різними непрямыми відмінками самостійних класів слів.

4. Переписати речення, знявши скісну ризку. Прокоментувати правопис написання частки *не* з різними частинами мови.

А) Коли бачиш реальність на лінії вогню, у прифронтових містах, розумієш: здобуття держави – не/тільки універсали, накази, документи.

Б) Часто це не/великі та послідовні зміни, які ще й не/помітні на перший погляд.

В) На щастя, ніхто не/постраждав, але релокувати було нічого, тож родина змушена була переїхати до Вінниці і починати все з нуля.

Г) Стус або Шевченко говорять з народом про речі, які слухати не/приємно, тому ми ліпимо на них ярлики, ставимо їх в образи, вішаємо на стінку і відгороджуємося від проблем.

Ґ) Соціальні мережі та месенджери сьогодні – це не/лише канали комунікації, а й потужний інструмент впливу.

Д) ТікТок це не/має автоматизованих механізмів, які б унеможлилювали створення і поширення дезінформації.

Е) Заборона Telegram можлива лише за наявності законодавчої бази та не/обхідного обладнання у кожного провайдера, що є дуже дороговартісним.

Є) Редакція «Бабеля» розглядає варіанти резервного каналу для Telegram, однак не/працює з Viber через не/відповідність аудиторії, а WhatsApp має технічні обмеження й не/є популярною платформою для споживання новин в Україні.

Ж) Раніше державні сайти не/були особливо популярними, держава комунікувала через умовний «Укрінформ» або коментарі в медіа.

З) Якщо ми втратимо сайт, це мене сильно не/засмутить.

5. У запропонованому тексті з дужок обрати нормативне вживання прийменника та сполучника.

СВИТОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Український народ – один (із, з) менших синів (у, в) сім'ї індоєвропейських народів. Ще його міфологія не розвинулась гаразд, як дуже раннє християнство (у, в) Києві, дуже рання візантійська християнська просвіта захопила (і, й) спину її (у, в) самому процесі розвитку, повернула духовне життя (українського, вкраїнського) народу на іншу стежку. Але, не зважаючи на те, що християнські догмати (і, й) християнська мораль (уже, вже) (увійшли, ввійшли) (у, в) народне життя, ще (і, й) досі між народом не згинulo давнє поганство. Воно ще (і, й) досі держиться (у, в) житті народу, (у, в) обрядах (і, й) звичаях (у, в) колядках, щедрівках, веснянках, купальських піснях, (у, в) весняних іграх, (у, в) приказках, забобонах (і, й) ліках сільських знахарок. Основа давньої української міфології така сама, як (у, в) всіх арійських народів: то були небесні з'явища, котрі більш (од, від) (усього, всього) (уразили, вразили) фантазію (і, й) думку народу. Небо, засіяне зірками, сонце, місяць, зоря, хмари, дощ, вітер, роса, грім, блискавка – все те поперед (усього, всього) звертало на себе увагу, зачіпало фантазію (і, й) розбуджувало думку дужче (і, й) раніше, ніж земля (і, й) все, що на землі. Ще зачіпала людську мисль зміна літа (і, й) зими, тепла (і, й) холоду, дня (і, й) ночі, світла (і, й) темряви, вічна (і, й) незмінна боротьба на небі світлих (і, й) темних сил.

6. Робота у мінігрупах (4-5 студентів). Кожна група (на вибір) пише коротке інформаційне повідомлення про: 1 група – подію, яка нещодавно відбулася на кафедрі журналістики; 2 група – подію, яка нещодавно відбулася на філологічному факультеті; 3 група – подію, яка нещодавно відбулася в УжНУ. При цьому кожна мінігрупа намагається вжити у своєму тексті: а) прийменники (разом, окремо, з дефісом); б) сполучники (разом, окремо, з дефісом); в) частки (разом, окремо, з дефісом).

Література

1. Городенська К. Граматична неоднорідність сполучників в українській літературній мові. *Українська мова*. 2008. № 4. С. 3–14.
2. Городенська К.Г. Сполучники української літературної мови. Київ, Інститут української мови: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 208 с.
3. Загнітко А.П., Данилюк І.Г., Ситар Г.В., Щукіна І.А. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. 416 с.

4. Колібаба Л. Актуалізовані сполучники української мови в текстах різних функціональних стилів. *Українська мова*, 2017, № 2. С 49–61.
5. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
6. Ріпей М. Ненормативне вживання прийменника «при» в газетних матеріалах. *Вісник Львівського університету*. Серія журналістика, 2012. Випуск 36. С. 385–391.
7. Сікорська З.С. Про особливості вживання прийменника на у професійному мовленні. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15900>
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.

Тема 17. Розділові знаки в простому реченні

План

1. Кома в простому реченні.
2. Крапка з комою у простому реченні.
3. Двокрапка у простому реченні.
4. Тире в простому реченні.

Завдання

1. Написати медіатекст на тему «Сучасне українське студентство: виклики та перспективи». Після тексту письмово прокоментувати вживання розділових знаків в останніх 5-7 реченнях.
2. Переписати, поставити, де потрібно, тире між підметом і присудком.
 - А) *6 грудня День Збройних сил України.*
 - Б) *Кожна історія світло на шляху країни.*
 - В) *Життя суперцінна річ і складається з безлічі неймовірних моментів.*
 - Г) *Мета курсу «Система міжнародної безпеки» познайомити студентів з принципами глобальної політики, функціонування міжнародних організацій, політичних союзів та безпекових альянсів.*
 - Ґ) *Ця антологія спроба зафіксувати наші спогади.*
 - Д) *Для мене українська мова затишна, лагідна, лампова.*
 - Е) *Головна мета збереження традицій та унікальних ремесл горян.*

- Є) Його амбітна мета об'єднати місцевих виробників крафтової, екологічно чистої продукції та допомогти їм розпочати чи розвинути свій бізнес.
- Ж) Наш основний ризик сьогодні втрата єдності й підтримки всередині країни.
- З) Тринадцять щасливе число!
3. Підготувати презентацію на тему «Розділові знаки в простому реченні».
4. Попрацювати з трьома власними рекламними текстами (опублікованими чи неопублікованими). Усі складні речення перебудувати на прості. Обґрунтувати вживання розділових знаків.
5. Переписати, розставити розділові знаки. Усно обґрунтувати вживання розділових знаків у простому реченні.
- А) Друзі я прийняла суперважливе рішення у своєму житті.
- Б) Ці заняття навчають тісно взаємодіяти готують витривалість і стійкість.
- В) Погляд на українську дійсність через повсякденні аматорські фотографії розсуває звичні рамки самосвідомості.
- Г) Мій сьогоднішній гість один із культових акордеоністів кримськотатарського походження.
- Ґ) По-перше це питання національної ідентичності.
- Д) Роман Шухевич був талановитим спортсменом успішним бізнесменом але обрав шлях воїна.
- Е) На вашу думку війна між Росією та Україною була неминучою?
- Є) Обираючи верхній одяг для холодної пори батьки особливу увагу приділяють його здатності зберігати тепло та зносостійкості.
- Ж) Головна мета навчити вас говорити англійською в реальних життєвих ситуаціях.
- З) Сучасний матеріал створений для кліматичної зони присутньої на більшості території України.
6. Попрацювати з власним медіатекстом (опублікованим чи неопублікованим). Усі складні речення перебудувати на прості. Обґрунтувати вживання розділових знаків.

Література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Андрощук Н. Формування пунктуаційної системи сучасної української мови та її відображення в правописних джерелах. *Науковий вісник Східноєвропейського*

- національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2013. № 22. С. 3–6.*
3. Глазова О.П. Українська пунктуація: навчальний посібник. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2006. 352 с.
 4. Гуйванюк Н.В., Максим'юк О.В., Китар Ф.Д., Вандишева К.В. Основи пунктуації: навчальний посібник. Чернівці, 2002. 117 с.
 5. Каптур Г. А. Українська мова. Пунктуація простого речення: практикум. Луцьк, 2023. 53 с.
 6. Козленко І.В. Українська пунктуація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 320 с.
 7. Кутня Г. Українська пунктуація: методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи. Львів: ЛНУ, 2024. 72 с.
 8. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
 9. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови: навчальний посібник: 2-е вид., доп. і випр. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.
 10. Сегін Л.В. Українська пунктуація: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
 11. Терлак З.М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2018. 396 с.
 12. Тоцька Н.І. Українська пунктуація: Практикум: навч. посіб. Київ: Вища шк., 1990. 160 с.
 13. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
 14. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
 15. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О.В., Шатілова Н.О. Пунктуація української мови: навчальний посібник. Чернівці, 2016. 240 с.
 16. Яцимірська М.Г. Сучасна українська мова. Пунктуація: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2002. 286 с.

Тема 18. Розділові знаки в складносурядному та складнопідрядному реченнях

План

1. Кома в складносурядному та складнопідрядному реченнях.
2. Крапка з комою в складносурядному та складнопідрядному реченнях.
3. Тире в складносурядному та складнопідрядному реченнях.

Завдання

1. Виписати з журналу «Український тиждень» (URL: <https://tyzhden.ua/>) по два приклади єднальних, зіставних, протиставних, розділових, градаційних, пояснювальних складносурядних речень. Прокоментувати вживання розділових знаків.

2. Опрацювати власний медіатекст (опублікований чи неопублікований), виписати з нього всі складносурядні та складнопідрядні речення. Прокоментувати вживання розділових знаків.
3. Підготувати презентацію на тему «Розділові знаки в складносурядному та складнопідрядному реченнях».
4. Переписати, знімаючи скісну риску. Прокоментувати правопис сполучників.
 - А) *Не покидають власне читання, про/те спілкування з книгою зараз радше є розкішшю, на яку не завжди вистачає часу.*
 - Б) *Поки/що бачимо дві постійні рубрики: рецензії, в яких власне відбуватиметься критика, й огляди – покликані орієнтувати в певних тематичних кластерах літератури.*
 - В) *Саме ця критика безпосередньо впливає на продажі, про/те їй можуть і не довіряти, знаючи, так би мовити, її ринковий інтерес.*
 - Г) *Що/б оцінити книжку певного жанру, треба добре орієнтуватися в цьому жанрі – мати за собою кілометри прочитаних сторінок.*
 - Ґ) *Відтак, критика мала б формувати літературний процес, про/те в нас її вплив мізерний.*
 - Д) *Як/би там не було, факт у тому, що в мене немає іншого вибору, крім як перейти безпосередньо до огляду повітряної війни.*
 - Е) *То як/би реагувала Британія?*
 - Є) *Було б іще краще, як/би Британія вийшла зі своєї зони комфорту й узялася за тих, хто потурає Росії.*
 - Ж) *Про/те, перш ніж перейти до дії, важливо скласти план, який допоможе зробити навчання регулярним та структурованим.*
 - З) *Для вас будуть актуальними наші поради про/те, як проходити мовні курси самостійно без викладача та отримувати не лише теоретичні знання, а й практичні вміння.*
5. Поставити опущені розділові знаки. Визначити тип складнопідрядного речення.
 - А) *Шляхетний романтик і джентльмен який горів кожною своєю справою.*
 - Б) *В Україні вже виросло покоління гуманітаріїв яке знає Соломію Павличко лише з легенд і книжок.*
 - В) *Соломія не відбулася б як особистість коли б не колосальна працездатність.*
 - Г) *Мені уже байдуже де я буду жити.*
 - Ґ) *Я думаю що вона була зразковою матір'ю поєднуючи в собі велику любов і вимогливість до навчання та виховання.*

Д) Війна пришвидшила процеси національного самоусвідомлення що уможливило формування нової ціннісної позиції та постання відмінного типу української сатири спрямованої проти ворога-окупанта.

Е) Визначним поворотом стало навчання в Київському університеті адже саме тут він поринув у громадське життя й згодом став одним з лідерів Київської української громади.

Є) Якщо людина потребує допомоги вона її отримає.

Ж) Коли дісталися Харківщини й побачили український прапор вийшли з машини й плакали від щастя.

З) Він помітив талант юнака й наполіг щоб той продовжив навчання за кордоном, забезпечивши його стипендією.

Література

1. Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця ХХ–початку ХХІ ст.: монографія. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2014. 159 с.
2. Вихованець І.Р. Складнопідрядне речення. *Українська мова: енциклопедія* / [редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін.]. Київ: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 2000. С. 557.
3. Глазова О.П. Українська пунктуація: навчальний посібник. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2006. 352 с.
4. Городенська К.Г. Сполучники української літературної мови: монографія. Київ: Ін-т укр. мови; Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. 208 с.
5. Гуйванюк Н.В., Максим'юк О.В., Китар Ф.Д., Вандишева К.В. Основи пунктуації: навчальний посібник. Чернівці, 2002. 117 с.
6. Козленко І.В. Українська пунктуація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 320 с.
7. Кутня Г. Українська пунктуація: методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи. Львів: ЛНУ, 2024. 72 с.
8. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
9. Савченко І. С. Пунктуація сучасної української мови: навчальний посібник: 2-е вид., доп. і випр. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.
10. Сегін Л. В. Українська пунктуація: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
11. Терлак З. М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2018. 396 с.
12. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
13. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
14. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О.В., Шатілова Н.О. Пунктуація української мови: навчальний посібник. Чернівці, 2016. 240 с.

Тема 19. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні

План

1. Кома в безсполучниковому реченні.
2. Крапка з комою у безсполучниковому реченні.
3. Двокрапка в безсполучниковому реченні.
4. Тире в безсполучниковому реченні.

Завдання

1. Проаналізувати подані нижче безсполучникові складні речення. Визначити їхні семантичні типи. Розставити пропущені розділові знаки.
 - А) *Наші балачки перебиває тривожне повідомлення по рації необхідно вивозити з «нуля» нового пораненого.*
 - Б) *У цьому сенсі архів родини Волл унікальний всі воскові циліндри точно датовані й підписані іменами людей.*
 - В) *Це було б фантастично менеджер Усика назвав наступного суперника українця після реваншу з Ф'юрі.*
 - Г) *Дюбуа дуже добре виглядав у своєму останньому поєдинку проти Ентоні Джошуа і зараз він утримує титул IBF.*
 - Ґ) *Минав час залишатися там було все небезпечніше.*
 - Д) *Все ж евакуюватися вдалося вони вирушили в Київ.*
 - Е) *Упродовж тривалого часу вона є співробітником картографічного проекту «Мапа» і цього разу вона також займалася підготовкою статистичних даних та розробкою цифрових інтерактивних карт.*
 - Є) *Деякі матеріали надсилає учням у загальний чат вони можуть ознайомитись з ними й пізніше, повторити засвоєне.*
 - Ж) *Згодом новина про такий самий випадок дійшла й з її рідної Житомирщини неподалік від міста Олевськ автомобіль подружжя через сильний дощ знесло з дороги на узбіччя.*
 - З) *Родина підірвалася на міні без батьків залишилося семеро дітей.*
2. Запропонувати продовження речення (*Сьогодні студенти пишуть модульну контрольну роботу з дисципліни «Правописний практикум»...*), щоб утворилося:
 - а) складне безсполучникове речення, частини якого поєднані комою;
 - б) складне безсполучникове речення, частини якого поєднані тире;
 - в) складне безсполучникове речення, частини якого поєднані двокрапкою;

- г) складне безсполучникове речення, частини якого поєднані крапкою з комою.
3. Опрацювати власний медіатекст (опублікований чи неопублікований), виписати з нього всі складні безсполучникові речення. Прокоментувати вживання розділових знаків.
 4. Виявити в медіатекстах (видання на вибір студента) п'ять пунктуаційних помилок в складних безсполучникових реченнях.
 5. Підготувати презентацію на тему «Розділові знаки в складносурядному та складнопідрядному реченнях».

Література

1. Глазова О.П. Українська пунктуація: навчальний посібник. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2006. 352 с.
2. Козленко І.В. Українська пунктуація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 320 с.
3. Кутня Г. Українська пунктуація: методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи. Львів: ЛНУ, 2024. 72 с.
4. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
5. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови: навчальний посібник: 2-е вид., доп. і випр. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.
6. Сегін Л.В. Українська пунктуація: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
7. Терлак З.М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2018. 396 с.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
10. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О.В., Шатілова Н.О. Пунктуація української мови: навчальний посібник. Чернівці, 2016. 240 с.
11. Шевчук С. Безсполучникові складні речення. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/10989-30-bezspoluchnikov-skladn-rechennya.html>

Тема 20. Розділові знаки при оформленні діалогу, цитат і прямої мови

План

1. Розділові знаки при оформленні діалогу.
2. Розділові знаки при оформленні цитат.
3. Розділові знаки при оформленні прямої мови.
4. Передача прямої мови непрямою.

Завдання

1. Робота в парах. Написати діалог на одну з тем: «Сучасні виклики перед українською молоддю», «Штучний інтелект для навчання та саморозвитку», «Робота для студента під час навчання: переваги і недоліки».
2. Перебудувати запропоновані речення, замінивши пряму мову непрямою. Прокоментувати вживання розділових знаків.
 - А) *«А співав я під бандуру на ялтинській Набережній і при радянській, і при українській владах, співаю і при теперішній владі, і продовжу співати з єдиною думкою, щоб в Ялті “не вмерла Україна”, – писав Остап Кіндрачук у листі Роману Ковалю.*
 - Б) *«Участь у перформативному мистецтві, як-от п'єси, мюзикли й балет, та особливо у музичних заходах пов'язані зі зниженням рівня депресії та болю, а також покращенням якості життя», – каже співавтор дослідження Метью Белл з компанії Frontier Economics.*
 - В) *Тарас Компаніченко після історичного рішення зазначив: «Це визнання – велика Перемога! Це тріумф української культури, українського духу!».*
 - Г) *Проїжджаємо повз зенітної установки, чую від доні: «О, це вже щось серйозно».*
 - Ґ) *«Просто сиділи, ховалися в будинку», – говорила нам бабуся, яка прийшла разом з внуком на інтерв'ю.*
3. Опрацювати наукову публікацію Дацишин Х. *Можливості прямої мови у відтворенні усного мовлення в друкованому медіатексті. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Журналістські науки. 2018. № 896. С. 145–149. (URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpjn_2018_896_21*

Відповісти на питання: *Якими засобами прямої мови можна передати вербальні і невербальні елементи усної комунікації? Які невербальні компоненти комунікації дають змогу відтворити слова автора, що супроводжують пряму мову?*

4. Обрати для аналізу один медіаресурс. Виявити п'ять помилок щодо оформлення речень з прямою мовою та словами автора.
5. Виписати три цитати з підручника / наукового посібника (на вибір студента). Звернути увагу на правильне їх оформлення.
6. Проаналізувати публікацію «Знайдено найдавніше алфавітне письмо» Максима Нестелєєва на «Українському тижні».

Виявити речення з прямою мовою і словами автора, прокоментувати вживання розділових знаків для їх оформлення.

ЗНАЙДЕНО НАЙДАВНІШЕ АЛФАВІТНЕ ПИСЬМО

Команда дослідників Університету Джонса Гопкінса повідомляє, що на глиняних циліндрах завдовжки з палець, розкопаних у Сирії, викарбувано свідчення одного з найдавнішого алфавітних письма в історії людства. За словами дослідників, це письмо, яке датується приблизно 2400 роком до н.е., передусє іншим відомим алфавітним письменам приблизно на 500 років, перевертаючи уявлення археологів про те, звідки з'явилися алфавіти, як вони поширювалися в різних суспільствах, і що це могло означати для ранніх міських цивілізацій.

Гленн Шварц, професор археології в Університеті Джона Гопкінса, який виявив глиняні циліндри, так розповідає про знахідку: «Алфавіти революціонізували писемність, зробивши її доступною для людей поза межами королівської сім'ї та соціальної еліти. Алфавітна писемність змінила спосіб життя людей, те, як вони думали, як вони спілкувалися. І це нове відкриття показує, що люди експериментували з новими комунікаційними технологіями набагато раніше і в іншому місці, ніж ми уявляли раніше». Шварц вивчає, як ранні міські райони розвивалися по всій Сирії та як менші міста виникали в регіоні. Разом із колегами з Амстердамського університету він керував 16-річними археологічними розкопками в Телль-Умм-ель-Марра, одному з перших міських центрів середнього розміру, які з'явилися на заході Сирії.

В Умм-ель-Марра археологи знайшли гробниці ранньої бронзової доби. Одна з найкраще збережених гробниць містила шість скелетів, золоті та срібні прикраси, кухонний посуд, наконечник списа та непошкоджені гончарні посудини. Поруч із глиняним посудом дослідники знайшли чотири злегка обпалених глиняних циліндра з написами, схожими на алфавітні. Гленн Шварц коментує це так: «Циліндри були перфоровані, тож я так розумію, що вони були мотузкою прив'язані їх до іншого об'єкта, щоб служити ярликом. Можливо, на них детально описано вміст посудини або її походження, чи кому вона належала. Втім, без засобів для перекладу написаного ми можемо лише здогадуватися».

Використовуючи методи датування вуглецем-14, дослідники підтвердили вік гробниць, артефактів і писемності. Шварц так про це

зазначає: «Раніше науковці вважали, що алфавіт був винайдений в Єгипті або біля нього десь після 1900 року до нашої ери. Але наші артефакти старіші та походять з іншої області на мапі, що свідчить про те, що історія походження алфавіту може бути зовсім іншою, ніж ми думали».

Література

1. Глазова О.П. Українська пунктуація: навчальний посібник. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2006. 352 с.
2. Журавська О. Цитування джерел в інформаційних радіопередачах. *Синопсис: текст, контекст, медіа*, 2022. 28(1), 28–35.
3. Зражевська Н.І. Інтертекстуальна парадигма журналістського тексту. *Стиль і текст*, 2007. Вип. 8. С. 89–99.
4. Іванюха Т.В., Полякова Г.О. Інтертекстуальність як жанротвірний чинник у сучасній українській есеїстиці. *Держава та регіони*. Серія «Соціальні комунікації», 2015. № 3 (23). С. 43–48.
5. Козленко І.В. Українська пунктуація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 320 с.
6. Кутня Г. Українська пунктуація: методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи. Львів: ЛНУ, 2024. 72 с.
7. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
8. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови: навчальний посібник: 2-е вид., доп. і випр. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.
9. Сегін Л.В. Українська пунктуація: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
10. Терлак З.М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2018. 396 с.
11. Токарева Т. Стилістичні можливості прямої та непрямої мови у художніх текстах. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки, 2023. Вип. 203, 53–60.
12. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
13. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Засновник сучасної української літературної мови:

- а) Іван Котляревський;
- б) Григорій Сковорода;
- в) Іван Франко;
- г) Григорій Квітка-Основ'яненко.

2. У якому рядку написання слів з апострофом пояснюється одним правилом:

- а) з'єднати, роз'яснити, об'єднання, під'їхати, від'ємно, з'юрмитися;
- б) з'явище, з'ясований, роз'єднуватися, Мар'ян, сором'язливий, Прип'ять;
- в) Гур'ївка, підгір'я, матір'ю, довір'я, Валер'ян, міжгір'я, прип'ятий;
- г) з'їдання, пам'ять, дев'ять, верб'я, довір'я, верф'яний, кур'єрський.

3. У якому рядку в правописі слів допущено помилку:

- а) роз'яснити, транс'європейський, комп'ютер, харків'янин, суб'єктивний;
- б) піддашся, пів'ягоди, бруквяний, горохвяний, Ак'яб;
- в) Б'юффон, пост'ядерний, Гюго, бязь, духмяний;
- г) в'язень, хом'як, багряний, трав'яний, порядний.

4. М'який знак пишеться у всі слова рядка:

- а) степ..., жмен...ка, стіл...ці, на таріл...ці, тітон...ка;
- б) Хар...ків, чотир...ма, тюр...ма, бджіл...ці, повір...те;
- в) заброн...ований, різ...блення, тонюсін...кий, дзен...кіт, очевид...ки;
- г) Пан...ченко, куз...ня, без кін...ця, бас...кий, ниц...ма.

5. У котрому рядку у всіх словах треба писати м'який знак:

- а) Марсел...еза, кул...ці, суец...кий, він...етка, вітал...ня;
- б) Севіл...я, монгол...ський, Н...ю-Йорк, брен...кіт, тес...ляр;
- в) Бердян...ськ, дитин...ці, американ...ський, мізин...чик, ковз...кий;
- г) Бас...кий, добровол...ці, генерал...ський, жмен...ці, рел...єф.

6. У котрому рядку всі слова написані правильно:

- а) зменшити, дрібненько, кобзарь, кількість, Юльчин;
- б) цяцькатись, шпindelь, кінчик, український, недбальство;
- в) на сопільці, уманський, сядьмо, ковзкий, рибальство;
- г) бадьорий, трьома, емаль, дядько, сорбати.

7. Усі слова пишуться без м'якого знака:

- а) трин...кати, близен...ко, велетен...ський, волос...я, ущіл...нювати;
- б) принос...те, ган...ба, швец..., бурул...ці, долон...ці, хмарин...ці;
- в) крапел...ці, ваніл..., гортан..., дон...ці, парост..., гол...ці;
- г) Парас...чин, дитин...ці, гіл...ці, зачіс...ці, хуст...ці.

8. У котрому рядку у всіх словах можливе чергування [e] та [o] з фонемним нулем:

- а) дзвіночок, сучок, сон, борець, кілок;
- б) кінь, піч, корінь, шість, рів;
- в) сосна, свекор, щока, пшениця, щетина;
- г) глитати, черпати, щедрий, чемодан, жертва.

9. Чергування звуків у словах: *любити* – *люблю*, *мовити* – *мовлю*:

- а) чергування приголосних при словозміні;
- б) чергування приголосних при словотворенні;
- в) губні приголосні чергуються з буквосполученням «губний+л».
- г) правопис подібних слів треба запам'ятати за орфографічним словником.

10. У котрому рядку в коренях усіх дієслів при дієвідмінюванні відбувається чергування приголосних:

- а) плакати, ходити, малювати, співати, морозити;
- б) в'язати, підмітати, танцювати, відповідати, водити;
- в) пробачати, хоронити, ломити, боронити, фотографувати;
- г) садити, їздити, просити, писати, хотіти.

11. У котрому рядку у всіх словах відбувається чергування приголосних:

- а) Київщина, музичний, Оксанчин, піщаний, подорожчання;
- б) козацтво, братство, вінницький, рученька, Донеччина;
- в) Галичина, ткацтво, дружній, паризький, кавказький;
- г) герцогство, молочний, цюріхський, письмовий, легеневий.

12. У якому рядку правильно утворено іменники за допомогою суфікса *-ин(а)*:

- а) Галичина, Донечина, Київщина, Прилуччина, Харківщина;
- б) Херсончина, Вінниччина, Рівненщина, Тернопільщина, Гетьманщина;
- в) Черкащина, Кіровоградщина, Одещина, Німеччина, Хмельниччина;
- г) Полтавщина, Львівщина, Туреччина, Франківщина, Чернівеччина.

13. Подовження у слові *стаття* відсутнє:

- а) у називному відмінку множини;
- б) у місцевому відмінку множини;
- в) у родовому відмінку множини;
- г) у родовому відмінку однини.

14. У якому рядку у всіх словах відбувається подвоєння літери *н*:

- а) сформульован...ий, передвоєн...ий, гормональн...ий, змін...ий, ешалон...ий;
- б) осін...ий, полегшен...ий, безпричин...ий, обгорнен...ий, сказан...ий;
- в) засмажен...ий, згуртован...ий, виконан...ий, виготовлен...ий, напружен...ий;
- г) перевозан...ий, незрівнян...ий, п'ятиден...ий, безцін...ий, родин...ий.

15. У якому рядку в усіх словах відбувається подвоєння приголосних:

- а) угід...я, ворон...я, від...ати, щоден...о, словесн...о;
- б) подорож...ю, тін...ю, ніс...я, бадьоріст...ю, злиден...ий;
- в) без...убий, ден...ий, роз...броїти, об...ігти, мільйон...ий;
- г) широчен...ий, числен...ий, щаст...я, насін...я, галуз...ю.

16. У котрому рядку всі слова пишуться з подвоєними приголосними:

- а) незбагнен...ий, прикордон...ий, над...ністрянський, сон...ий, спален...ий;
- б) хрещен...ям, ускладнен...я, умовлян...я, вікон...иця, століт...я;
- в) стат...я, вугіл...я, наріч...я, спросон...я, спересерд...я, матір...ю;
- г) блакит...ю, намаган...я, суд...я, священ...ик, терт...я, вмін...я.

17. У котрому рядку в усіх словах подвоюється буква *н*:

- а) бездоган...ий, смажен...ий, левин...ий, освітлен...ий, шален...ий;
- б) антен...ий, годин...ик, притаман...ий, страшен...ий, окаян...ий;
- в) олов'ян...ий, орлин...ий, посаджен...ий, мерзне...ий, суверен...ий;
- г) поколін...я, написан...ий, адресован...ий, навчальн...ий, перероблен...ий.

18. У котрому рядку допущено помилку у вживанні префіксів:

- а) приливати, примикати, прегустий, прізвисько, прецікаво;
- б) присватаний, присмажити, прибути, зцілити, возз'єднання;
- в) зізнатися, сповістити, приміський, притулок, розділити;
- г) прикрутити, зішкрябати, пребавити, приписати, списати.

19. У якому рядку всі слова з *пів* написані правильно?

- а) пів вулиці, пів голови, пів'ящика, півсела, півборща;
- б) пів обличчя, пів серця, пів яблука, пів відра, пів мішка;
- в) пів абрикоса, півострів, пів години, пів університету, піваркуш;
- г) півоберт, піваркуша, пів склянки, півкнижки, пів огірка.

20. У якому рядку в усіх словах пишеться префікс *при-*:

- а) пр...блуда, пр...жорстоко, пр...кипіло, пр...вітний, пр...бічник;

- б) пр...солити, пр...казка, пр...морський, пр...вокзальний, пр...множити;
- в) пр...землити, пр...порошений, пр...горіти, пр...добрий, пр...мерзання;
- г) пр...кордонник, пр...кумедний, пр...їхати, пр...думати, пр...вітатися.

21. У якому рядку всі слова пишуться з префіксом з-:

- а) ...хилити, ...казати, ...гасити, ...мести, ...вести;
- б) ...худнути, ...чалений, ...сихання, ...правний, ...шити;
- в) ...клеїти, ...формувати, ...водити, ...гинути, ...рівняти;
- г) ...гордувати, ...мастити, ...бити, ...радник, ...читувати.

22. У якому рядку в усіх словах на місці трьох крапок слід писати дзвінкий приголосний:

- а) чере...плічник, о...трусити, мі...планетний, пі...єднати, на...земний;
- б) пере...містя, о...смажити, бе...водний, пі...тримка, ...ціплення;
- в) мі...клітинний, ро...кручений, ро...кришити, на...лишок, ...хибити;
- г) ...бити, пі...пис, бе...водний, ро...чаруватися, ...казати.

23. У котрому рядку у правописі власних і загальних назв допущено помилку:

- а) Києво-Могилянська академія, Гола Пристань (місто), алея Героїв, Софіївський собор, Декарт;
- б) Благовіщення, лісовик, Велика Ведмедиця (сузір'я), Єрусалим, архімедова сила;
- в) Богоматір, Карпатська Україна, Близький Схід, санаторій «Сонячне Закарпаття», журнал «Дивослово»;
- г) дамоклів меч, Жовті води (місто), Перелесник, Європейський Союз, авто «тесла».

24. Усі слова написані правильно в рядку:

- а) Західна Україна, фабрика Світоч, Верховна Рада України, Новий Рік, Петрівка;
- б) Софійський собор, Конституція України, Акт проголошення незалежності України, АН-24, роман «Тигролови»;
- в) полярна зірка, шевченківський стиль, площа Перемоги, Конгрес захисту культури, Центральна Рада;
- г) Нестор Літописець, кінь орлик, філфак, бульвар Шевченка, міст Патона.

25. Позначити рядок, в якому власна назва написана неправильно:

- а) Центральна виборча комісія, Галичина, Конституційний Суд України, Ректор, Національний університет «Острозька академія»;
- б) оркестр «Віртуози Києва», Андріївський узвіз, затока Святого Лаврентія, Сан-Франциско, майдан Незалежності;
- в) Рада національної безпеки та оборони України, Збройні сили України, Ярослав Мудрий, Європейська площа, Бабин Яр;
- г) Меджліс кримськотатарського народу, Міністерство освіти і науки України, Міжнародний валютний фонд, Музей мадам Тюссо, Личаківське кладовище.

26. У котрому рядку допущено помилку в написанні назв вулиць, шляхів, каналів, течій, майданів, парків:

- а) вулиця 295-ї Херсонської Дивізії, Музейний провулок, Одеська автострада, Київський вокзал, пристань Канів;
- б) Французький бульвар, Андріївський узвіз, Львівська площа, Ярославів Вал, течія Гольфстрім;
- в) Північний морський шлях, Південно-Західна Залізниця, Житомирська автострада, проспект Перемоги, вулиця Івана Франка;
- г) вулиця Березова, бульвар Лесі Українки, проспект Леся Курбаса, Мічиган-авеню, вулиця Івана Чендея.

27. Через дефіс пишуться усі складні іменники:

- а) член/кореспондент, купівля/продаж, блок/система, піар/акція, прем'єр/міністр;
- б) фан/клуб, норд/вест, радіо/студія; відео/проекція, Австро/Угорщина;
- в) сон/трава, теле/студія, генерал/майор, інтернет/видання, зірви/голова;
- г) перекоти/поле, напів/фабрикат, шести/денка, інтернет/зв'язок, художниця/карикатуристка.

28. Разом пишуться усі складні прикметники:

- а) право/бережний, західно/український, загально/доступний, східно/слов'янський, професійно/орієнтований;
- б) загально/редакційний, соціально/активний, загально/освітній, сильно/дійний, низько/оплачуваний;
- в) діаметрально/протилежний, сорока/денний, націонал/патріотичний, вузько/діалектне, загально/відомий;
- г) кальціє/вмісний, тепло/обмінний, мовно/культурний, зовнішньо/політичний, народно/господарський.

29. У якому рядку всі слова з *нів* пишуться окремо:

- а) пів/Путівля, пів/острів, пів/Америци, пів/оберт;
- б) пів/Києва, пів/яблука, пів/дерева, пів/кавуна;
- в) пів/Одеси, пів/місяць, пів/день, пів/уроку;
- г) пів/аркуш, пів/яблуні, пів/океану, пів/Європи.

30. Правильно утворені фемінітиви в рядку:

- а) директриса, набірниця, філологічка, піарниця, поетеса;
- б) редактриня, філологиня, лідерка, продавщиця, журналістка;
- в) кравчиня, поетка, верстальщиця, професорка, депутатка;
- г) плавчиня, дизайнерка, інструкторка, коментаторка.

31. Правильно утворено всі імена по батькові в рядку:

- а) Назарівна, Борисович, Матвійович, Яківна, Григоріївна;
- б) Іллівна, Савич, Кузьмич, Миколайович, Хомич;
- в) Гордійович, Іванович, Гордієвна, Василівна, Терентійович;
- г) Юрієвич, Ярославович, Любомирівна, Петрівна.

32. Можливе варіантне закінчення *i-и* в родовому відмінку в усіх словах рядка:

- а) любов, гідність, Русь, кров, радість;
- б) цукор, сіль, Білорусь, степ, день;
- в) сестра, вода, радість, смерть, міць;
- г) честь, матір, хоробрість, планета, ніч.

33. Продовжити речення: *Складні прийменники з першою частиною -з (-із) пишуться... :*

- а) разом;
- б) окремо;
- в) через дефіс;
- г) через тире.

34. У якому рядку всі кількісні числівники вжито в давальному відмінку:

- а) п'ятисот, семисот, восьмисот, чотирмастами;
- б) одному, п'ятьом, двомстам; десятьом, ста;
- в) сорока, восьми, на п'ятьох, шести;
- г) тисячі, мільйона, обох, обома.

35. Продовжити речення: *Числівники нуль, мільйон, мільярд відмінюються як...:*

- а) прикметники;
- б) займенники;
- в) іменники;
- г) не відмінюються.

36. Продовжити речення: *В родовому відмінку однини закінчення -а(-я) мають іменники чоловічого роду, що означають...:*

- а) слова із значенням місця, простору;
- б) назви ігор, танців;
- в) міри довжини;
- г) назви почуттів.

37. Продовжити речення: *У родовому відмінку однини закінчення -у(-ю) мають іменники чоловічого роду, що означають...:*

- а) назви явищ природи;
- в) грошові знаки;
- б) назви тварин і дерев;
- г) назви осіб, власні імена.

38. Продовжити речення: *Чоловіче прізвище Шевченко в українській мові...:*

- а) відмінюється;
- б) не відмінюється;
- в) відмінюється лише в українській мові;
- г) відмінюється лише в окремому слововживанні.

39. Продовжити речення *Українські жіночі прізвища, що закінчуються на приголосний, -о:*

- а) відмінюються;
- б) не відмінюються;
- в) відмінюються або ні, залежно від ситуації;
- г) відмінюються лише в українській мові.

40. Зазначити правильний варіант написання прізвища в реченні *«Факультет пишається студентом (Марцин) Михайлом»:*

- а) Марцин;
- в) Марцином;
- б) Марциним;
- г) Марциновим.

41. Який розділовий знак опущено в реченні: *На лекційних заняттях студенти більше слухають викладача, а на практичних частіше висловлюють свою думку?*

- а) тире;
- б) кома;
- в) двокрапка;
- г) крапка з комою.

42. Якщо при узагальнюючому слові в реченні додається *a same, як-от, наприклад:*

- а) то перед ними ставиться кома, після них – двокрапка;
- б) то перед ними немає розділового знака, після них – двокрапка;
- в) то перед ними ставиться тире, після них – двокрапка;
- г) то перед ними ставиться тире, після них – тире.

43. Між двома частинами складносурядного речення (питального, спонукального, окличного), з'єднаними одиничним сполучником:

- а) ставиться кома;
- б) ставиться тире;
- в) не ставиться кома;
- г) не ставиться жоден розділовий знак.

44. Крапка з комою у складному реченні ставиться:

- а) між ускладненими або далекими за змістом частинами;
- б) коли речення дуже довге;
- в) щоб урізноманітнити розділові знаки;
- г) коли у реченні вже є інші розділові знаки.

45. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні ставиться:

- а) якщо обидві частини речення рівноправні;
- б) якщо друга частина доповнює або розкриває зміст першої;
- в) якщо друга частина не розкриває змісту першої;
- г) якщо друга частина відсутня.

46. Якщо у складному безсполучниковому реченні зміст обох частин зіставляється або протиставляється, то між частинами ставиться:

- а) кома;
- б) тире;

- в) двокрапка;
- г) крапка з комою.

47. Правильно оформлено пряму мову в реченні:

- а) «Це була та зустріч, яку ми добре запам'ятали і ще довго обговорювали те, яка наймовірно крута у нас молодь», – поділилися благодійники;
- б) У сучасному світі з величезним потоком інформації навички медіаграмотності стають ключовими для розуміння реальності, прийняття обґрунтованих рішень і збереження емоційного здоров'я, — кажуть у клубі;
- в) «Я не є якийсь видатний художник або композитор, у мене немає других талантів, крім того, що я вмю багато працювати, – пояснює він. Я не використовував думку ніяких стилістів, сам все придумав, як це бачу»;
- г) Він був гарним другом, невід'ємною частиною нашої творчої родини, – йдеться в дописі А. Жукової.

48. Обрати речення з непрямою мовою:

- а) Закарпатські ювеліри брати Кочути – Юрій, Роман та Ігор – запустили благодійний збір, в межах якого до кінця січня можна придбати срібний кулон-підвіску «Тризуб» за донат;
- б) «Для цього ми привели фотосесію у Києві і розпочали вже власне кампанію», – розповів Юрій Кочут;
- в) Юрій Кочут розповів, що кулони тризуби виготовляли ще до початку російської агресії 2014 року;
- г) «Я з дитинства відвідувала патріотичні табори, входила до організацій Спілки української молоді», — згадує дівчина.

49. У котрому реченні допущено пунктуаційну помилку в оформленні прямої мови?

- а) «В університеті було легше знайти друзів, бо всі були “новачками”, всі були в новому середовищі», — згадує дівчина;
- б) До нас підійшов офіціант і запитав: «У вас скоро має початися війна. Що ви про це думаєте?»;
- в) Юлія каже: через дотик людина вивчає світ, пригадує забуте, через ці імпульси можливо повернутися в дитинство;
- г) «На щастя, — зазначає вчитель, — діти швидко адаптуються до нових реалій, вливаються в колективи, зав'язують дружні стосунки з однолітками і педагогами».

50. За новим правописом правильно писати:

- а) фойє, плейєр;
- б) фоє, плеєр;
- в) фоє, плейєр;
- г) Фоє, Плеєр.

51. Згідно з новим правописом 2019 року пишемо:

- а) веб-сторіка, веб-камера, прес-конференція;
- б) веб сторіка, веб камера, прес конференція;
- в) вебсторінка, вебкамера, пресконференція;
- г) усі запропоновані варіанти правильні.

52. Згідно з новим правописом 2019 року пишемо:

- а) аудиторія, фауна, аудієнція;
- б) авдиторія, фавна, авдієнція;
- в) обидва запропоновані вище варіанти правильні;
- г) немає серед запропонованим варіантів правильного написання.

53. У якому рядку всі слова написані правильно?

- а) півкуля, півострів, півдня, півроку;
- б) пів куля, пів острів, пів дня, пів року;
- в) пів-куля, пів-острів, пів-дня, пів-року;
- г) півкуля, півострів, пів дня, пів року.

54. Який варіант речення написано правильно?

- а) Ще неначе б то до завершення навчання довго-довго;
- б) Ще не начебто до завершення навчання довго-довго;
- в) Ще неначебто до завершення навчання довго-довго;
- г) Ще неначебто до завершення навчання довго довго.

55. Знайти помилку в написанні назв соціальних мереж:

- а) пошукати в гуглі;
- б) прочитати в Твіттері;
- в) прожити день без інстаграму;
- г) поділитися дописом у фейсбучі.

ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття «літературна мова», «державна мова», «національна мова».
2. Мовна норма.
3. Українська орфографія. Принципи української орфографії.
4. Орфограма, типи орфограм; орфографічне правило.
5. Пунктуація, принципи української пунктуації.
6. Українська графіка та алфавіт.
7. «Грамматика малоросійського наріччя» О. Павловського – батька нового українського правопису.
8. Історико-етимологічний правопис М. Максимовича («максимовичівка»), І. Котляревського.
9. «Слобожанський правопис» першої половини ХІХ століття.
10. Правопис збірника «Русалка Дністровая».
11. Фонетичний правопис П. Куліша («кулішівка») та орфографічна система М. Драгоманова («драгоманівка»).
12. Фонетичний правопис Є. Желехівського і С. Недільського («желехівка»).
13. «Найголовніші правила українського правопису, ухвалені Правописною комісією при Міністерстві освіти 24 травня 1918 р. в Києві».
14. «Український правопис» 1928 р. (харківський правопис, правопис Голоскевича, «скрипниківка»).
15. «Український правопис» (1933, 1946).
16. Нова редакція «Українського правопису» (1990, 1993) та її вплив на мовно-правописні дискусії.
17. Правописні суперечки в незалежній Україні. Спроби правописної реформи на межі ХХ – ХХІ ст. (1999, 2003).
18. Мотивація змін у новій редакції «Українського правопису» (2019).
19. Довідка щодо створення і затвердження Правопису 2019 року.
20. Огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019), пов'язаних із написання слів (без варіантів).
21. Основні зміни у новій редакції «Українського правопису» (2019), пов'язані з написання слів (варіантні доповнення).
22. Правила вживання апострофа в українських словах та словах іншомовного походження.
23. Правила вживання м'якого знака в українських словах та словах іншомовного походження.
24. Буквосполучення йо, ьо.
25. Чергування голосних.
26. Чергування приголосних під час словозміни.

27. Зміни приголосних перед наступним приголосним під час словотворення.
28. Правопис іменникових суфіксів.
29. Правопис прикметникових та дієприкметникових суфіксів.
30. Правопис дієслівних суфіксів.
31. Правопис префіксів при-, пре-, при-.
32. Правопис префіксів, що закінчуються на приголосний (з-, с-, роз-, без-, через-, під-, між- і под.).
33. Складні слова зі сполучним голосним та складні слова без сполучного голосного.
34. Правопис складних іменників.
35. Правопис складних прикметників.
36. Правопис складних числівників.
37. Правопис складних займенників.
38. Географічні та адміністративно-територіальні назви.
39. Назви історичних подій, епох, календарних періодів і свят, суспільних заходів, документів, пам'яток історії та культури, творів літератури та мистецтва.
40. Назви органів влади, установ, організацій, товариств, партій, об'єднань, підприємств, фірм, агентств.
41. Назви посад, звань, титулів.
42. Велика буква у складноскорочених назвах.
43. Велика буква в особливому стилістичному вживанні.
44. Правопис та відмінювання українських прізвищ та імен.
45. Правопис слов'янських прізвищ та імен.
46. Правопис неслов'янських прізвищ та імен.
47. Прізвища із прикметниковими суфіксами й закінченнями.
48. Відмінювання та правопис іменників I відміни.
49. Відмінювання та правопис іменників II відміни.
50. Відмінювання та правопис іменників III відміни.
51. Відмінювання та правопис іменників IV відміни.
52. Відмінювання прикметників твердої та м'якої групи.
53. Ступенювання прикметників.
54. Відмінювання займенників різних розрядів.
55. Відмінювання складних займенників.
56. Відмінювання і правопис кількісних числівників.
57. Відмінювання і правопис порядкових числівників.
58. Відмінювання і правопис дробових числівників.
59. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни.
60. Зміни приголосних у дієсловах та дієприкметниках.

61. Особливості творення і правопису дієприслівників.
62. Відмінювання дієслів *дати, їсти, відповісти, бути*.
63. Особливості правопису дієслів дійсного, умовного, наказового способів.
64. Прислівники, які пишуться разом.
65. Прислівники, які пишуться окремо.
66. Прислівники, які пишуться через дефіс.
67. Правопис прийменників разом, окремо, з дефісом.
68. Правопис сполучників разом, окремо, з дефісом.
69. Правопис часток разом, окремо, з дефісом.
70. Правопис вигуків.
71. Кома в простому реченні.
72. Крапка з комою у простому реченні.
73. Двокрапка у простому реченні.
74. Тире в простому реченні.
75. Кома в складносурядному та складнопідрядному реченнях.
76. Крапка з комою в складносурядному та складнопідрядному реченнях.
77. Тире в складносурядному та складнопідрядному реченнях.
78. Кома в безсполучниковому реченні.
79. Крапка з комою у безсполучниковому реченні.
80. Двокрапка в безсполучниковому реченні.
81. Тире в безсполучниковому реченні.
82. Розділові знаки при оформленні діалогу.
83. Розділові знаки при оформленні цитат.
84. Розділові знаки при оформленні прямої мови.
85. Передача прямої мови непрямою.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

Основна

1. Блажко М., Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ, 2020. 224 с.
2. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Український правопис – це доступно! Київ: Літера ЛТД, 2020. 272 с.
3. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.
4. Новий український правопис. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 282 с.
5. Український правопис / Національна академія наук України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
6. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2020. 287 с.
7. Український правопис / худож.-оформлювач О.А. Гугалова. Харків: фоліо, 2019. 348 с.
8. Шевчук С., Виноградова Ю., Глущик С., Дияк О., Лобода Т. Український правопис: нова редакція: навч. посіб. / за ред. С. Шевчук. Київ: Алерта, 2020. 118 с.

Допоміжна література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: І ч. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Авраменко О. Національний мультипредметний тест. Українська мова: тестові завдання у форматі НМТ. Харків: Юнісофт, 2023. 64 с.
3. Андросчук Н. Формування пунктуаційної системи сучасної української мови та її відображення в правописних джерелах. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. Мовознавство. 2013. № 22. С. 3–6.
4. Архипенко Л.М. Англomовна лексика в сучасних українських медійних текстах (функціональний аспект). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 7–12.
5. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Русанівський В.М. Числівник у системі частин мови *Грамматика української мови. Морфологія*. Київ, 1993. С. 142–144.
6. Білограць Х., Нечипір А. Мовностилістичні помилки ведучих українських телеканалів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. № 3. С. 129–135.
7. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
8. Бондаренко Т.Г. До проблеми феномена помилки. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*. Черкаси : ЧДУ, 2001. Вип. 23. С. 10–13.
9. Бондаренко Т.Г. Морфологічні помилки у мові друкованих ЗМІ. *Філологічні студії: науковий часопис*. Луцьк, 2002. № 1. С. 4–12.

10. Бондарчук К.С., Чумаченко О.А. Позитивні та хибні зміни в українському правописі 2019 р. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки», 2022. №2 (24). С. 153–164.
11. Боярська Л.В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг). URL: http://journlib.univ.kiev.ua/Movni_pom_na_st_zmi.pdf
12. Бугайова О. Специфіка вживання дієслівних форм у текстах соціальної реклами. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*. № 7. С. 93–108.
13. Бурячок А. Орфографічний словник. Київ: Наук. думка, 2000. 400 с.
14. Бурячок А. Про зміни та доповнення в третьому та четвертому виданнях «Українського правопису» 1990, 1993 р. *УМЛШ*. 1993. № 5–6.
15. Бурячок А. Про концепції нової (остаточної) редакції українського правопису. *Мовознавство*. 1995. № 1. С. 16–19.
16. Бурячок А. Що змінилося в «Українському правописі?». Київ, 1997. С. 80–81.
17. Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця ХХ–початку ХХІ ст.: монографія. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2014. 159 с.
18. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. Фахова українська мова: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
19. Висоцький А.В. Обставинні та означальні прислівники у функціональних сферах нечастиномовних класів одиниць. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Вип. 5: зб. наукових праць / За ред. академіка Л.І. Мацько. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 18–29.
20. Висоцький А.В. Функціонально-синтаксичні сфери означальних прислівників в українській літературній мові. *Українська мова*. 2013. № 2. С. 29–37.
21. Вихованець І., Городенська К. Числівник. *Теоретична морфологія української мови*. Київ: Пульсари, 2004. С. 151–184.
22. Вихованець І. Дієслівно-іменниковий граматичний тип української мови. *Українська мова*, 2012. № 2. С. 3–10.
23. Вихованець І. Ненаукові пристрасті навколо українського правопису. *Українська мова*. 2004. № 2. С. 3–25.
24. Вихованець І.Р. Складнопідрядне речення. *Українська мова: енциклопедія* / [редкол. : В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін.]. Київ: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 2000. С. 557.
25. Віняр Г.М., Шпачук Л.Р. Словник новотворів української мови початку ХХІ століття. Кривий Ріг: КДПУ, 2005. 157 с.
26. Возний Т.М. Стилістичні можливості дієслівного словотвору в сучасній українській літературній мові. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine2-4.pdf>
27. Гінзбург М. Правила вживання ся-дієслів у фахових українських. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми української термінології. 2016. № 842. С. 3–17.
28. Глазова О.П. Українська пунктуація: навчальний посібник. Харків: Веста: Вид. «Ранок», 2006. 352 с.
29. Говорова Г.П. Дієслова іншомовного походження з суфіксом -ир-/-іру сучасній українській мові. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine5-9.pdf>
30. Городенська К. Граматична неоднорідність сполучників в українській літературній мові. *Українська мова*. 2008. № 4. С. 3–14.

31. Городенська К.Г. Сполучники української літературної мови: монографія. Київ: Ін-т укр. мови; Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. 208 с.
32. Градова В.П. Синоніміка префіксальних дієслів у сучасній українській мові (дієслова мовлення). URL: <http://kulturamovuy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine5-7.pdf>
33. Гузар О. Правописний стандарт української мови: історія та реалії. *Вісник Львівського університету*. Львів, 2004. Вип. 34. Ч. 2. С. 501–506.
34. Гуйванюк Н.В., Максим'юк О.В., Китар Ф.Д., Вандишева К.В. Основи пунктуації: навчальний посібник. Чернівці, 2002. 117 с.
35. Думчак І.М. Порівняльний аналіз змін у проекті Українського правопису 1999 року та чинній редакції Українського правопису 2019 року. *Закарпатські філологічні студії*, 2022. Вип. 26 (1). С. 47–51.
36. Жайворонок В.В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ, 2004. 204 с.
37. Желехівка. *Українська мала енциклопедія*: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1959. Т. 2, Кн. 4: Літери Ж – Й. С. 439.
38. Журавська О. Цитування джерел в інформаційних радіопередачах. *Синopsis: текст, контекст, медіа*, 2022. 28(1), 28–35.
39. Загнітко А.П., Данилюк І.Г., Ситар Г.В., Щукіна І.А. Словник українських прикметників. Сучасна українська мова. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. 416 с.
40. З історії української мови. *До 150-річчя «Грамматики» О. Павловського*: збірник статей / відп. ред. В. Німчук. Київ: Наукова думка, 1972. 116 с.
41. Зубков М. Нормалізація закінчень іменників чоловічого роду однини II відміни в родовому відмінку. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології», 2010. № 676. С. 19–22.
42. Іванюха Т.В., Полякова Г.О. Інтертекстуальність як жанротвірний чинник у сучасній українській есеїстиці. *Держава та регіони*. Серія «Соціальні комунікації». 2015. № 3 (23). С. 43–48.
43. Історія українського правопису XVI–XX століття: хрестоматія / НАН України, Ін-т укр. мови; упоряд.: В.В. Німчук, Н.В. Пуряєва. Київ: Наукова думка, 2004. 583 с.
44. Капелюшний А.О. Типологія журналістських помилок. Львів: ПАІС, 2000. 68 с.
45. Каптур Г.А. Українська мова. Пунктуація простого речення: практикум. Луцьк, 2023. 53 с.
46. Коваль Н.М. Проект, пів Києва, онлайн та фемінітиви. Що там у новій редакції правопису? *Українська мова та література*. 2019. № 6. С. 32–38.
47. Козленко І. Інфінітив і стан. *Українське мовознавство: міжвідомчий науковий збірник* / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011. Вип. 41. С. 55–67.
48. Козленко І.В. Українська пунктуація: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2009. 320 с.
49. Колеснікова І.А. Числівник як елітний компонент комунікації у сучасному професійному інформаційному просторі. *Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Літературознавство, 2022. Вип.1 (99). С. 58–68.
50. Колібаба Л. Актуалізовані сполучники української мови в текстах різних функціональних стилів. *Українська мова*, 2017. № 2. С. 49–61.
51. Коновалова М., Кришталь О. Новий український правопис в ілюстраціях. Правила – легко та швидко. Харків: Видавнича група «Основа», 2021. 144 с.

52. Костусяк Н.М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. 180 с.
53. Коца Р.О. Динаміка лексико-словотвірних типів складних прикметників в українській мові. Ужгород, 2021. 593 с.
54. Коць Т. Варіантність відмінкових форм іменників у мові преси початку ХХ ст. і становлення літературної норми. *Культура слова*, 2012. № 76. С. 156–164.
55. Коць Т. Теоретичні засади вивчення мовної норми. *Мовознавство*. 2017. № 4. С. 59–64.
56. Кравченко Є. Граматична варіантність іменників як компонент нормативно-стилістичної системи мови І. Котляревського. *Лінгвістичні студії*. Вип. 27. Донецьк, 2013. С. 42–47.
57. Кримський А.Є. Про правописну конференцію. «*Зап. ВУАН*», 1927. Т. XII. С. 357–364.
58. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні: зовнішня історія української мови. Київ: «К.І.С.», 2020. 192 с.
59. Куньч З.Й. Еволюція правил позиційного чергування голосних і приголосних від «норм» О. Синявського донині. *Український смисл: науковий збірник / за ред. проф. І.С. Попової*. Дніпро: Ліра, 2019. С. 48–56.
60. Куньч З.Й. Тенденції вноормування правил позиційного чергування у/в на початку ХХ століття. *Вісник Львівського університету*. Серія «Філологічна». 2020. Вип. 72. С. 76–86.
61. Кутня Г. Українська пунктуація: методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи. Львів: ЛНУ, 2024. 72 с.
62. Лаврінець О. Пасивні конструкції з дієсловами на -ся в сучасній українській мові: синонімія та паралелізм функціонування. *Українська мова*, 2014. № 1. С. 61–75.
63. Лобода Т. Внесок українських культурних діячів у формування українського правопису. URL: <https://enquir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38861/Loboda.pdf?sequence=1>
64. Лобода Т. Правописна система М.П. Драгоманова та її значення для формування сучасного українського правопису. *Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі: аспекти професійної комунікації в сучасній освіті: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. / Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; ред. кол.: С.В. Шевчук, Т. М. Лобода, С. В. Глущик, О. В. Дияк, В. І. Зуєва, О. О. Кабиш, І. В. Клименко, Л. В. Підкамінна*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 82–85.
65. Лозова Н. Дзвона чи дзвону? або -а(-я) чи -у(-ю) в родовому відмінку: Словник-довідник. Київ: Наук. думка, 2007. 168 с.
66. Максимовичівка. *Українська мала енциклопедія*: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1960. Т. 4, кн. VII: Літери Ле – Ме. С. 898.
67. Маньковська Т., Федак С. Відмінювання іменників чоловічого роду II відміни: взаємодія писемної традиції та нової літературної норми в українськомовних виданнях Почаївської друкарні XVIII ст. *Рідний край*. 2010. № 2. С. 74–78.
68. Мариненко І.О. Орфографічні й лексико-семантичні аномативи в публіцистичних текстах культурно-мовної тематики. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2019. Т. 1 (74). С. 57–67.

69. Микитюк О. Український займенник – основа творення національної неповторності. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. Мовознавство. 1, 2013. С. 67–71.
70. Микитюк О. Числівник. *Дивослово*. 2003. № 3. С. 27–32.
71. Микульчик Р. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2005. № 538. С. 12–15.
72. Мислива-Бунько І.Я. Складні слова в мові сучасної української преси: структура та стилістичні функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2014. 18 с.
73. Мовна ситуація в Україні та дискусії навколо українського правопису / В.М. Русанівський та ін. Київ, 2002. 71 с.
74. Молоткіна Ю. Різні способи написання новітніх англіцизмів в українській мові. *Науковий вісник Дрогобицького Державного Педагогічного Університету імені Івана Франка*. Серія «Філологічні науки». Мовознавство, 2017. Вип. 7. С. 119–123.
75. Мосенкіс Ю.Л. Проблема милозвучності української мови: теоретичні й методичні аспекти. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*, 2002. Т. 20. Філологічні науки. С. 23–25.
76. Москаленко А.А. Історія українського правопису. Одеса, 1968. 61 с.
77. Наконечна Г., Ментинська І. Категорія милозвучності як культуромовний конструкт. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 27. Том 4, 2020. С. 20–25.
78. Німчук В.В. «ГрамMATика» О. Павловського й мовознавчі праці П. Білецького-Носенка. *3 історії української мови. До 150-річчя «ГрамMATики» О. Павловського*: збірник статей / відп. ред. В. В. Німчук. Київ: Наук. думка, 1972. С. 77–85.
79. Німчук В.В. Доля проекту нової редакції «Українського правопису». *Українська мова*, 2004. № 1. С. 3–25.
80. Німчук В.В. Переднє слово. *Історія українського правопису: XVI – XX століття*. Хрестоматія. Київ, 2004. С. 17–18.
81. Німчук В.В. Проблеми українського правопису в XX ст. *Український правопис: Проект найновішої редакції*. / За ред. В.В. Німчука. Київ, 1999. 112 с.
82. Німчук В.В. Проблеми українського правопису XX – початку XXI ст. Київ, 2002. 112 с.
83. Німчук В.В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: Історія «г». *Мовознавство*. 1990. № 6. С. 3-9.
84. Німчук В.В. Сучасні проблеми українського правопису. *Літературна Україна*. 2001. 11 січня. С. 7.
85. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія: (Проект). *Повідомлення Української ономастичної комісії*. Київ: Наукова думка, 1966. Випуск 1. С. 24–43.
86. Новий словник іншомовних слів / Л.І. Шевченко, О.І. Ніка, О.І. Хом'як, А.А. Дем'янюк; За ред. Л.І. Шевченко. Київ: Арій, 2007. 1480 с.
87. Норми сучасної української літературної мови: методичний посібник / уклад. Л. Назаревич, І. Равлів та інші. Тернопіль: Вектор, 2019. 78 с.
88. Огієнко І. Нариси з історії української мови: система українського правопису. Популярно-науковий курс з історичним освітленням. Варшава, 1927. С. 16–20.
89. Омельчук С. Вивчення функційних особливостей числівника на засадах дослідницького підходу. *Дивослово*. 2011. № 5. С. 6–10.
90. Орфографічний словник української мови. Київ: Довіра, 2001. 864 с.

91. Пазуняк Н. Проблеми, пов'язані з мовними стандартами в Україні. *Про український правопис і проблеми мови: Збірник доповідей мовної секції 16-ої Річної Конференції Української Проблематики НТШ Нью-Йорк – Львів*. 1997. С. 96–102.
92. Паночко М. Словник слів з літерою г. Львів, 1999. 46 с.
93. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. Київ, 1976. 287 с.
94. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник. 2-ге вид. стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
95. Пономарів О. Український правопис – повернення до національних засад. Львів: ВЦ «Просвіта», 2003. С. 18–22.
96. Пономарів О. Фонема г та г. Словник і коментар. Київ, 1997. 35 с.
97. Правописні правила, прийняті Науковим товариством імени Шевченка у Львові. Львів, 1922. 30 с.
98. Пропозиції та зауваження до нової редакції проєкту Українського правопису від правописного семінару імені Олекси Горбача. URL: <https://humaniora.uscu.edu.ua/news/propozytsiyi-ta-zauvazhennya-novoyiredaktsiyi-proyektu-ukrayinskogo-pravopysu-vid-pravopysnogo-seminaru-imoleksy-gorbacha/>.
99. Пуряєва Н.В. Проблеми правопису префіксів і суфіксів в «Українському правописі» 2019 року. *Українська мова*. № 2(86), 2023. С. 101–115.
100. Радько О. Особливості творення ступенів порівняння індивідуально-авторських прикметників в українських поетичних текстах ХХ–ХХІ ст. *Лінгвостилістичні студії*, №. 2, Дес. 2019, РР. 159–66.
101. Рева Н. Статус числівника у журнальній рекламі косметики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2013. № 20. С. 235–238.
102. Ріпей М. Ненормативне вживання прийменника «при» в газетних матеріалах. *Вісник Львівського університету*. Серія журналістика, 2012. Випуск 36. С. 385–391.
103. Розгон В.В. Предикативні прислівники: проблемні аспекти. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць*. Вип. 7, 2023. С. 173–179.
104. Русанівський В.М. Становлення і розвиток системи правопису. *Мовознавство на Україні за п'ятдесят років [1917-1967]: Колективна моногр.* / Відп. ред. Й. А. Багмут; Київ: Наук. думка, 1967. С. 128–144.
105. Русанівський В.М. Стосунок «Проєкту» до реального українського правопису. *Мовознавство*. 2002. № 6. С. 92–98.
106. Русанченко Н.П. Особливості функціонування чергувань приголосних у процесах словозміни сучасної української літературної мови. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1512/1/N_Rusachenko_UMLS_GI.pdf
107. Рязанцева Д.В. Ступені порівняння прикметників як ефективний засіб створення граматичного значення оцінки (на матеріалі сучасної української публіцистики). *Вісник Дніпропетровського університету*. Сер.: Мовознавство, 2011. Т. 19, Вип. 17(2). С. 155–161.
108. Савченко І.С. Пунктуація сучасної української мови: навчальний посібник: 2-е вид., доп. і випр. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2008. 152 с.
109. Сегін Л.В. Українська пунктуація: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ, 2015. 404 с.
110. Сікорська З.С. Про особливості вживання прийменника на у професійному мовленні. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15900>

111. Славінська М.С. Семантичні пріоритети морфологічних категорій у соціальній рекламі *Слов'янський збірник*, 2014. Вип. 18. С. 419–428.
112. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ: Знання, 2004. 367 с.
113. Словник української мови: У 20-ти томах. Т.1-2. Київ: Наук. думка, 2010-2012.
114. Степаненко М. Правописна практика доби незалежності. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2021. 96 с.
115. Струганець Л. Мовна норма: стале і змінне. *Культура слова*. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. № 74. С. 34–43.
116. Тараненко О.О. Лінгвістичний і соціальний комплекс проблем навколо сучасного українського правопису. *Мовознавство*. 1995. № 2. С. 3–8.
117. Тараненко О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника). *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 85–103.
118. Терлак З.М. Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Світ, 2018. 396 с.
119. Токарева Т. Стилистичні можливості прямої та непрямої мови у художніх текстах. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, 2023. Вип. 203, 53–60.
120. Торчинський М.М. Власні назви засобів масової інформації: типологія, словотвір, мотивація. *Лінгвістичне портретування сучасного соціуму: збірник наукових праць*. Вінниця, 2016. С. 150–159.
121. Торчинський М.М. Власні назви телепередач: структура, словотвір, мотивація. *Записки з ономастики*. Випуск 18. Одеса: Астропринт, 2015. С. 669–684.
122. Тоцька Н.І. Українська пунктуація: Практикум: Навч. посіб. Київ: Вища шк., 1990. 160 с.
123. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О.Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. [2-ге вид., випр. і доп.]. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.
124. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. *Документи і матеріали* / За ред. Л. Масенко. Київ: Києво-Могилянська академія, 2005. 399 с.
125. Український орфографічний словник: Близько 165 тис. слів / За ред. В.М. Русанівського; уклад.: В.В. Чумак та ін. 5-е вид., переробл. і доповн. Київ: Довіра, 2006. 940 с.
126. Український правопис: проект / Ажнюк Б.М. та ін.; за ред. В.М. Русанівського. Київ: Науково-видавничий центр НБУ ім. В.І. Вернадського, 2003. 168 с.
127. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 328 с.
128. Фаріон І. Правопис — корсет мови? (Український правопис як культурно-історичний вибір). Львів: Свічадо, 2004. 120 с.
129. Фіголь Н.М. Сучасні правописні дискусії. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. Київ, 2011. Вип. 22. С. 91–95.
130. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: навч. посібник / За ред. В.В. Різуна. Київ: Либідь, 2004. 272 с.
131. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. 2-ге вид., зі змінами. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 288 с.
132. Чак Є.Д. Складні випадки правопису та слововживання. Київ: А.С.К., 1998. 272 с.

133. Шабат-Савка С.Т., Максим'юк О.В., Шатілова Н.О. Пунктуація української мови: навчальний посібник. Чернівці, 2016. 240 с.
134. Шаруділова Л. Фонетика. Орфографія. Графіка. Орфографія. Узагальнення й систематизація знань. *Українська мова та література*. 2019. № 4. С. 22–26.
135. Шевельов Ю. Про критерії в питаннях офіційного українського правопису. *Вибрані праці: У 2 кн. Кн. 1. Мовознавство / упор. Л. Масенко*. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 498–511.
136. Шевчук С. Безсполучникові складні речення. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/10989--30-bezspoluchnikov-skladn-rechennya.html>
137. Шевчук С. В. Разом, окремо, через дефіс: словник-довідник. Київ, 2003. 416 с.
138. Шипович М.В., Ігнатоля А.А., Данченко О.Б. Семантичні функції відмінків іменника в українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020 № 46 том 2. С. 198–201.
139. Юносова В. Варіантність відмінкових закінчень іменників у сучасній українській літературній мові. Київ: Знання України, 2003. 126 с.
140. Юносова В.О. Особливості вживання форм родового відмінка багатозначних іменників чоловічого роду в сучасній мовній практиці. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2017. Вип. XII. С. 30–38.
141. Янчишин А. Особливості функціонування власних назв сучасних кінофільмів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. № 2(100), 2023. С. 278–287.
142. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова. Пунктуація: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2002. 286 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

143. Електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/>
144. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>
145. Мова — ДНК нації. URL: <https://chas.news/current/bezkoshtovni-kursi-ukrainskoi-movi-spisok-saitiv-dlya-ii-vivchennya>
146. MOVA.Info. Лінгвістичний портал. URL: <http://www.mova.info/>
147. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету. URL: <https://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
148. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
149. Словник української мови: в 11-ти томах. URL: <https://sum.in.ua/>
150. Словник української мови: у 20-ти томах. URL: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0>
151. Сучасна українська мова. Освітній хаб міста Києва URL: <https://eduhub.in.ua/courses/suchasna-ukrajinska-mova>
152. Тренажер з правопису української мови. URL: <https://webpen.com.ua/index.html>

УДК 811.161.2'35(076)

Г 45

Навчально-методичне видання

Укладач – ГЕЦКО Ганна Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Правописний практикум

Навчально-методичний посібник

Правописний практикум: навчально-методичний посібник до вивчення курсу (для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 Журналістика ОП «Журналістика», «Міжнародна журналістика», «Реклама та зв'язки з громадськістю») / Укл. Г.І. Гецко. Ужгород, 2024. 71 с.